

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE
cu privire la recurs

învinuirea lui

Ilan Șor

(art. art.190 alin. (5), 243 alin. (3) lit. b) Cod penal)

(Dosarul nr. 1ra-1309/2023

Nr. PIGD 1-14158859-01-1ra-02062022)

Prima decizie a CSJ cu privire la cauzele din „frauda bancară”. Dreptul de a prezenta probe noi în recurs; Dreptul de a completa recursul; Dreptul judecătorului de a judeca cauze conexe celor examinate anterior; Pretinsa lipsă de imparțialitate a judecătorilor datorită declarațiilor politicianilor; Dreptul la un interpret; Neaudierea martorului cheie în instanța de apel; Posibilitatea inversării parțiale a sarcinii probațiunii; Admisibilitatea probelor relevante pentru acțiunea civilă; Pretinse lipsă a înlesnirilor adecvate pentru apărare.

12 decembrie 2024

Au examinat cauza anterior judecătorii:

Prima instanță: Andrei Niculcea

Curtea de apel: Ion Bulhac, Silvia Gîrbu, Marcel Jugănanu

Textul corespunde originalului

Judecând în lipsa părților recursurile în cauza penală privind învinuirea lui Ilan Șor,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stella Bleșceaga, *Președinte*,

Ghenadie Eremciuc,

Vladislav Gribincea, *judecători*,

constată următoarele:

ASPECTE GENERALE ȘI DE PROCEDURĂ

1. Ilan Șor s-a născut în anul 1987 în Israel. El a locuit mai mult de 20 ani în Republica Moldova și a fost ales primar al orașului Orhei și deputat în Parlamentul Republicii Moldova. El a fost și lider al partidului care îi purta numele și care a fost declarat neconstituțional la 19 iunie 2023 de către [Curtea Constituțională](#).

2. Ilan Șor este învinuit de 27 de episoade de escrocherie (art. 190 alin. (5) Cod penal) și spălare de bani (art. 243 alin. (3) lit. b) Cod penal).

3. Ilan Șor a fost apărat de avocații Iulian Balan, Denis Ulianov, Denis Calaida, Aurel Colenco și Shaul Brazil. Ultimul a fost admis în proces la 18 ianuarie 2023.

4. Învinuirea în această cauză are la bază „Frauda bancară”, un nume generic oferit acțiunilor din 2012-2014, în urma cărora din Banca de Economii SA (în continuare BEM), BC Banca Socială SA și Unibank au fost sustrate circa 13.000.000.000 de lei, echivalentul pe atunci a 12% din Produsul Intern Brut anual al Republicii Moldova.

5. La 21 iunie 2015, a fost pornită urmărirea penală (f.d. 2, vol. 1). La 22 iunie 2016, Ilan Șor a fost reținut de către Procuratura Anticorupție. El a fost pus sub învinuire la 24 iunie 2016. Urmărirea penală a fost finalizată la 19 august 2016 (f.d. 184, vol. 11).

Prima instanță și instanța de apel

6. Prima instanță a examinat cauza în perioada 24 august 2016 – 21 iunie 2017. Ea a organizat 42 de ședințe. Instanța de apel a examinat cauza în perioada 13 februarie 2018 – 13 aprilie 2023. Apelurile au fost examinate de două curți de apel: Curtea de Apel Cahul, între 13 februarie 2018 și 20 august 2021, și Curtea de Apel Chișinău, între 25 august 2021 și 13 aprilie 2023. În instanța de apel au fost organizate peste 100 de ședințe, dintre care mai mult de jumătate au fost amânate la cererea apărării sau din cauza neprezentării acesteia.

7. În prima instanță cauza a fost examinată în procedură generală și în prezența lui Ilan Șor. Prin sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, din 21 iunie 2017 Ilan Șor a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 196 alin. (4) (cauzarea de daune în proporții deosebit de mari) și 243 alin. (3) lit. b) (spălarea de bani în proporții deosebit de mari) Cod penal și condamnat la

închisoare pe un termen de șapte ani și șase luni. Prima instanță a admis în principiu acțiunea civilă depusă de BEM, cuantificarea prejudiciului fiind lăsată pentru a fi decisă într-o procedură civilă separată.

8. Procurorul Andrei Baeșu, reprezentantul părții civile BEM, Grigore Olaru, și avocații Iulian Balan, Denis Ulianov, Denis Calaida și Aurel Colenco, în numele lui Ilan Șor, au depus apel.

9. Judecarea apelurilor a avut loc preponderent în lipsa lui Ilan Șor. În iunie 2019, acesta a părăsit Republica Moldova fără acordul instanței de judecată, eludând controlul la frontieră. La 25 iulie 2019, acesta a fost anunțat în căutare de Curtea de Apel Cahul (f.d. 134-139, vol. 22), iar la 29 iulie 2019 a fost pornit dosarul de căutare al acestuia (f.d. 184 și 186, vol. 22).

10. La 05 octombrie 2022, Ministerul Finanțelor a depus la Curtea de Apel Chișinău o cerere de recunoaștere în calitate de parte vătămată și civilă, solicitând încasarea prejudiciului de 5.291.708.829,71 de lei. Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 26 octombrie 2022, cererea a fost respinsă ca inadmisibilă, pe motiv că ea nu putea fi depusă în instanța de apel, ci doar până la terminarea cercetării judecătorești în prima instanță (f.d. 182-185, vol. 47).

11. Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 13 aprilie 2023 au fost respinse cererile de apel ale părții apărării și admise apelurile procurorului și a reprezentantului părții civile, a fost casată parțial sentința și a fost pronunțată o nouă hotărâre. Ilan Șor a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal și condamnat la închisoare pe un termen de 15 ani, în penitenciar de tip închis, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în sistemul bancar pe un termen de cinci ani. Instanța de apel a admis acțiunea civilă și a dispus încasarea prejudiciului material din contul lui Ilan Șor în beneficiul BEM, în mărime de 5.291.708.829,71 de lei. Pronunțarea deciziei motivate a avut loc la 30 mai 2023.

12. Recursuri împotriva deciziei au declarat, în numele lui Ilan Șor, avocații Iulian Balan, Denis Calaida, Aurel Colenco și Brazil Shaul. Recurenții solicită casarea deciziei și sentinței și adoptarea unei hotărâri de achitare, dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel, sau adoptarea unei hotărâri de încetare a procesului (f.d. 3-410, vol. 54, f.d. 1-91, vol. 55 și f.d. 94-116, vol. 57).

Publicitatea procesului

13. Examinarea cauzei a început cu ședințe publice. La 11 octombrie 2016, judecătorul Andrei Niculcea a admis demersul procurorului și a dispus examinarea cauzei în ședință închisă. Potrivit judecătorului, aceasta era necesar pentru a nu periclita desfășurarea urmăririi penale pe alte cauze penale conexe aflate în gestiunea Procuraturii Anticorupție. De asemenea, în dosar sunt multe informații care constituie secret bancar, care nu pot fi făcute publice (f.d. 192-199, vol. 12).

14. La 23 mai 2018, Curtea de Apel Cahul a admis demersul procurorului Andrei Baeșu și a dispus continuarea examinării cauzei în ședință închisă. Instanța

a făcut referire la faptul că nu au decăzut temeiurile ce au stat la baza dispunerii examinării cauzei în ședință închisă (f.d. 158-159, vol. 20). La 12 mai 2020, Curtea de Apel Cahul a admis cererea apărării și a dispus continuarea judecării apelului în ședință publică. Instanța a invocat durata excesivă a urmăririi penale în cauzele conexe. De asemenea, părțile nu au solicitat examinarea suplimentară a probelor, protecția cărora se impunea (f.d. 38-41, vol. 25).

15. Deoarece cauza a fost examinată în prima instanță în ședință închisă, sentința motivată nu a fost publicată pe portalul instanțelor judecătorești. Totuși, deoarece după 12 mai 2020, instanța de apel a examinat cauza în ședință publică, [decizia](#) instanței de apel a fost publicată.

Strămutarea cauzei între Curtea de Apel Cahul și Curtea de Apel Chișinău

16. Conform competenței teritoriale, apelurile urmau a fi examinate de Curtea de Apel Chișinău. La 07 februarie 2018, Președintele Curții de Apel Chișinău, Ion Pleșca, a solicitat strămutarea cauzei la o altă curte de apel, pentru a evita aparențele de lipsă de imparțialitate. Motivele strămutării erau legate de faptul că avocatul lui Ilan Șor, Iulian Balan, este soțul Șefului Secretariatului Curții de Apel Chișinău. Ion Pleșca a mai menționat că, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău era format din șapte complete de judecată (în total 21 de judecători). Din aceștia, șase judecători erau în imposibilitatea de a participa la examinarea cauzei, deoarece au verificat legalitatea măsurilor preventive aplicate lui Ilan Șor. Alți șase judecători erau incompatibili, deoarece au examinat cauzele penale în privința lui Vladimir Filat și Veaceslav Platon, ce se referă la aceleași fapte. Alți trei judecători examinau zilnic cauze legate de măsuri preventive și plângeri împotriva acțiunilor organelor de urmărire penală și erau implicați doar în asemenea cauze. Alți patru judecători au declarat abținere de la examinarea cauzei, ele fiind admise. Astfel, în Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău rămâneau doar doi judecători disponibili pentru examinarea recursului, iar pentru a asigura o soluționare rapidă și obiectivă a cauzei, era justificată strămutarea cauzei la o altă curte de apel. Prin [încheierea](#) Curții Supreme de Justiție din 09 februarie 2018, a fost admisă cererea și dispusă judecarea apelului la Curtea de Apel Cahul (f.d. 135-137, vol. 20).

17. Între 02 august 2019 și 01 august 2021, apărătorii lui Ilan Șor au depus 12 cereri de strămutare, invocând de regulă lipsa de imparțialitate a judecătorilor Curții de Apel Cahul. Acestea au fost respinse de Curtea Supremă de Justiție. La 02 august 2021, avocatul Denis Calaida, în numele lui Ilan Șor, a solicitat din nou strămutarea cauzei de la Curtea de Apel Cahul. El a reiterat existența suspiciunii colective de lipsă de imparțialitate și aparența unui conflict de interese al judecătorilor acestei instanțe. Avocatul a mai menționat implicarea președintelui instanței și comentariile demnitarilor, care au afectat imaginea instanței. Prin [încheierea](#) Curții Supreme de Justiție din 20 august 2021, a fost admisă cererea și strămutată judecarea cauzei penale la Curtea de Apel Chișinău. Completul care a admis strămutarea a făcut referire la apariția în presă a înregistrărilor video privind transmiterea unei pungi de către avocatul lui Ilan Șor către judecătorul-

raportor în această cauză. Acest incident a fost discutat pe larg în mass-media, ce a dus la erodarea opiniei publice cu privire la independență tuturor magistraților instanței respective. Instanța a notat că circumstanțele care au dus la strămutarea cauzei de la Curtea de Apel Chișinău la Curtea de Apel Cahul nu mai există, iar, conform Codului de procedură penală, aceasta are competența să soluționeze cauza (f.d. 68-73, vol. 42).

Procedura în fața Curții Supreme de Justiție

18. Cauza a ajuns la Curtea Supremă de Justiție la 09 august 2023.

19. Completul de judecată a instanței de recurs a fost modificat de mai multe ori. Aceasta se datorează demisiei unor judecători. În iulie 2024, cauza a fost repartizată repetat completului de judecată: Anatolie Țurcan, Vladislav Gribincea (raportor) și Ghenadie Eremciuc. Prin Legea nr. 239/2024 din 13 septembrie 2024 (în vigoare din 26 septembrie 2024), au fost introduse modificări în Legea nr. 65/2023. Art. 18 alin. (1) din Legea nr. 65/2023 a fost completat cu prevederea conform căreia, în perioada examinării contestației împotriva hotărârii cu privire la eșuarea evaluării externe, judecătorul vizat nu poate emite acte de dispoziție. Prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 387/25 din 02 iulie 2024, a fost constatată eșuarea evaluării externe de către judecătorul Anatolie Țurcan. La 08 iulie 2024, Anatolie Țurcan a depus contestație împotriva hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii, care încă nu a fost examinată din cauza ridicării de către Anatolie Țurcan a unei excepții de neconstituționalitate. Prin urmare, începând cu 26 septembrie 2024, judecătorul Anatolie Țurcan nu poate participa la examinarea recursurilor. Din acest motiv, la 11 octombrie 2024, în proces a intervenit judecătorul Stella Bleșceaga.

20. La 09 august 2023, în ziua primirii cauzei, Curtea Supremă de Justiție a solicitat părților depunerea referinței la recurs. La 23 noiembrie 2023 și, respectiv, 30 ianuarie 2024, procurorul Irina Gheorghiştean și reprezentantul BEM, Grigore Olaru, au depus referințe (f.d. 32-54 și 89-92, vol. 57). Ei au solicitat respingerea recursurilor.

21. La 04 octombrie 2024, în vederea asigurării examinării rapide și corecte a cauzei, judecătorul raportor, Vladislav Gribincea, a emis o încheiere prin care a explicat părților că acestea urmează să expedieze Curții Supreme de Justiție și celorlalți participanți, prin email, până la sfârșitul zilei de 10 octombrie 2024, sub sancțiunea decăderii, orice cereri, recuzări, obiecții sau excepții care sunt menite să asigure examinarea corectă a cauzei (f.d. 24, vol. 60).

22. La 10 octombrie 2024, acuzarea a înștiințat instanța de recurs că nu are cereri, recuzări, obiecții sau excepții și își menține poziția expusă la examinarea apelului (f.d. 30-31, vol. 60).

23. La 10 octombrie 2024, avocații Aureliu Colenco și Denis Calaida au depus cerere de recuzare a judecătorilor Stella Bleșceaga, Vladislav Gribincea și Ghenadie Eremciuc (f.d. 105-111, vol. 60). Anterior, la 15 noiembrie 2023,

avocatul Aureliu Colenco a depus cerere de recuzare a judecătorilor Anatolie Țurcan, Boris Talpă și Ghenadie Eremciuc (f.d. 3-6, vol. 57). Ambele cereri au fost respinse ([f.d. 10-14](#), vol. 57 și [f.d. 119-126](#), vol. 60).

24. Anterior, apărarea a mai a depus în instanța de recurs două sesizări de ridicare a excepției de neconstituționalitate (f.d. 16-22 și 56-59, vol. 57). Una a fost refuzată prin [încheierea](#) Curții Supreme de Justiție din 20 noiembrie 2023 (f.d. 23-27, vol. 57). Cea de-a doua a fost admisă de Curtea Supremă de Justiție, însă excepția a fost declarată inadmisibilă de Curtea Constituțională prin [decizia](#) nr. 33g/2024 din 18 aprilie 2024.

25. Apărarea a mai depus instanței de recurs, în calitate de probe: rezultatele audierii specialistului Mihail Gofman (f.d. 117-176, vol. 57), raportul specialistului Andrei Malai (f.d. 178-267, vol. 57), declarațiile martorului Matei Dohotaru depuse în instanța de judecată din SUA (f.d. 1-294, vol. 58) și rechizitoriu în privința lui Vladimir Plahotniuc (f.d. 5-376, vol. 59). Aceste cereri au fost depuse până la 04 octombrie 2024.

26. După ultima redistribuire a dosarului, Curtea Supremă de Justiție a fixat pentru 17 octombrie 2024 ședința la care trebuia să pronunțe decizia. Aceasta a fost amânată pentru 13 noiembrie 2024, din cauza examinării cererii de recuzare (a se vedea para. 23). La 12 noiembrie 2024, cu o zi înainte de ședința programată, avocatul Aureliu Colenco a depus o cerere de anexare la dosar a noilor probe (actele din vol. 61). Ședința a fost amânată pentru 28 noiembrie 2024. La 26 noiembrie 2024, avocatul Aureliu Colenco a depus două cereri - una conține solicitarea de a declara recursul admisibil și a organiza ședință publică în această cauză, iar cealaltă constituie un supliment la recurs cu solicitarea dispunerii rejudecării cauzei de instanța de apel (f.d. 133-139, vol. 60). Ședința a fost amânată pentru 12 decembrie 2024. La 11 decembrie 2024, avocatul Aureliu Colenco a depus o nouă cerere de administrare de noi probe.

ÎN FAPT

a. Urmăririle penale

27. Urmărirea penală în cauza penală nr. 2015970346, a fost pornită la 21 iunie 2015 de Dragoș Mămăligă, ofițer de urmărire penală al CNA, în temeiul bănuielii rezonabile că a fost comisă infracțiunea prevăzută la art. 243 alin. (3) lit. b) Cod penal (spălarea banilor) (f.d. 2-3, vol. 1). Cauza se referea la creditele oferite în septembrie 2014 de BEM companiei Caravita Co SRL.

28. La 18 august 2015, procurorul anticorupție Adriana Bețișor a intentat cauza penală nr. 2015978117 în baza art. 190 alin. (5) Cod penal (escrocherie). Cauza se referea la creditele oferite în noiembrie 2014 de BEM către patru companii (Voximar Com SRL, Provolirom SRL, Dracard SRL și Caritas Group SRL), în mărime de 12.107.011.896 de lei (f.d. 9-10, vol. 1). La 19 august 2015, această cauză este conexată la cauza penală nr. 2015970346 prin ordonanța Procurorului

General, Eduard Harunjen, iar efectuarea urmăririi penale este pusă în sarcina CNA (f.d. 11, vol. 1).

29. La 18 noiembrie 2015, Dragoș Mămăligă, ofițer de urmărire penală al CNA, a intentat cauza penală nr. 2015970599, în baza art. 243 alin. (3) lit. b) Cod penal (spălarea banilor). Aceasta se referea la câteva credite acordate de BC VictoriaBank SA în anul 2012 la patru companii, în mărime de 29.800.000 USD și 217.353.240 de lei, sume care au fost scoase din Republica Moldova (f.d. 28-29, vol. 1). La 28 iulie 2016, această cauză a fost conexată la cauza penală nr. 2015970346 de către procurorul anticorupție Aurel Băieșu (f.d. 37-38, vol. 1).

30. La 22 iunie 2016, Dragoș Mămăligă, ofițer de urmărire penală al CNA, a intentat cauza penală nr. 2016970408 în baza art. 243 alin. (3) lit. b) Cod penal (spălarea banilor) (f.d. 18-19, vol. 1). Aceasta se referea la scoaterea din Republica Moldova a banilor de către cele patru companii menționate în para. 28. În aceeași zi, procurorul anticorupție Adriana Bețișor a dispus conexarea cauzei nr. 2016970408 la cauza penală nr. 2015970346 (f.d. 25-26, vol. 1).

31. La 19 august 2016, procurorul anticorupție Adriana Bețișor a dispus disjungerea din cauza penală nr. 2015970346 a învinuirilor aduse Ilan Șor privind comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 190 alin. (5) și art. 243 alin. (3) lit. b) Cod penal, cu atribuirea nr. 2016970539 (f.d. 3-4, vol. 11). Acestea se referă doar la acuzațiile din para. 28 și 30.

32. În noaptea de 26 spre 27 noiembrie 2014, un automobil al companiei Klassica Force SRL, afiliată lui Ilan Șor, în care se aflau dosarele de creditare ale companiilor Voximar Com SRL, Provolirom SRL, Dracard SRL și Caritas Group SRL, a fost incendiat și documentele au ars (f.d. 127, vol. 2). Potrivit administratorului BEM, dosarele au fost puse în acest automobil pentru a fi duse la arhiva băncii. Din câte se pare, în aceeași mașină erau și arhive de la BC Banca Socială SA și Unibank privind dosarele de creditare conexe, care au avut loc în noiembrie 2014. Deși automobilul se îndrepta către or. Hîncești, arhiva BEM se afla în mun. Chișinău. Restabilirea integrală a dosarelor de creditare nu a fost posibilă din cauza că nu au fost găsite copii ale acestora (a se vedea decizia curții de apel, pag. 120). Potrivit Klassica Force SRL, automobilul fusese furat înainte de a fi incendiat (o investigație în acest sens a fost efectuată, rezultatul nu este cunoscut). Automobilul incendiat a fost găsit în dimineața zilei de 27 noiembrie 2014 în or. Ialoveni. La 27 noiembrie 2014, Banca Națională a Moldovei (BNM) a instituit administrarea specială la BEM.

b. Învinuirea adusă

33. Ilan Șor a fost învinuit că, în perioada 05-24 noiembrie 2014, acționând în calitate de președinte al Consiliului de Administrație a BEM (în continuare Consiliul BEM), a folosit atribuțiile funcției sale pentru a comite 27 acte de înșelăciune și abuz de încredere în vederea obținerii creditelor de către patru companii, Voximar Com SRL, Provolirom SRL, Dracard SRL și Caritas Group SRL. Creditarea ar fi fost folosită pentru a crea aparența legalității și a facilita

obținerea ilegală a fondurilor. Aceste acțiuni ar fi cauzat BEM un prejudiciu total de 5.291.708.829,71 de lei. Organul de urmărire penală a calificat aceste acțiuni în baza art. 190 alin. (5) Cod penal.

34. Ilan Șor a mai fost învinuit că, în noiembrie 2014, a executat 27 transferuri financiare obținute prin fraudă de la BEM, utilizând destinații fictive. Aceste transferuri au fost realizate prin intermediul mai multor companii, inclusiv Veb Solutions Corporation, Spectra Ventures LLP, Genyral Trade LP, Caritas Group SRL, Excalibur Group Limited, Mangoky Limited, Molint Grup SRL, Hostas Level LP, Kitelot Team LP, Walon LP, Astenkor LP, Portino Alliance LTD și alte companii din Panama, Cipru, Letonia, China și Singapore. Aceste transferuri au avut scopul de spălare a banilor și deghizarea fondurilor obținute de la BEM. Sumele au fost direcționate către companii afiliate, menționând în destinația plății scopuri fictive. Organul de urmărire penală a calificat aceste acțiuni în baza art. 243 alin. (3) lit. b) Cod penal.

35. Potrivit procurorilor, începând cu aprilie 2014, Ilan Șor, în calitate de președinte al Consiliului BEM, ar fi convins alți membri ai consiliului să aprobe acordarea unor credite către patru companii: Voximar Com SRL, Provoliom SRL, Dracard SRL și Caritas Group SRL. Aceste companii au fost create cu scopul de a masca beneficiarul real al fondurilor și de a asigura scoaterea banilor din țară. Odată ce creditele au fost obținute, Ilan Șor a orchestrat transferurile de bani către diverse entități, inclusiv companii nerezidente în zone off-shore (din Panama, Cipru, Letonia, China, Singapore etc.) pentru scopuri fictive. Bani obținuți au fost folosiți ulterior pentru a rambursa alte credite luate anterior de către companiile afiliate lui Ilan Șor sau pentru alte scopuri. Transferurile și rambursările au fost realizate astfel încât să nu se poată demonstra legătura directă între banii sustrași și beneficiarii reali. Pentru a ascunde urmele și a asigura că tranzacțiile nu sunt detectate ușor, s-au utilizat rețele complexe de conturi bancare și sisteme de client-banking. Aceste sisteme au fost accesate de pe aceleași adrese IP. Mai multe companii afiliate lui Ilan Șor, inclusiv Dufremol SRL, au folosit aceleași adrese IP.

36. Majoritatea creditelor au fost oferite de BEM în baza garanțiilor oferite de câteva bănci din Federația Rusă (Alefbank, Interprombank, Gazprombank). Garanțiile ar fi fost oferite în baza gajării depozitelor deschise în aceste bănci. Potrivit acușării, băncile din Federația Rusă au confirmat ulterior că ele nu au oferit asemenea garanții, iar documentele prezentate pentru a obține credite de la BEM au fost false (f.d. 18, 25- 26, vol. 10).

37. Potrivit rechizitoriului, în perioada relevantă, de către BEM au fost acordate mai multe credite. Printre acestea sunt următoarele credite, dintre care o parte din sume nu au fost însușite, ci folosite pentru stingerea creditelor luate anterior de companiile creditate sau de alte companii:

Data	Compania creditată	Suma	Transfer ulterior către	Destinația
-------------	---------------------------	-------------	--------------------------------	-------------------

05.11.2014	Voximar Com SRL	5.900.000 USD	Hostas Level LP	Avans pentru materiale de construcție
05.11.2014	Dracard SRL	930.249.244 MDL	Hansa Investment LP	Avans pentru materiale de construcție
06.11.2014	Voximar Com SRL	2.712.000 EUR	Hostas Level LP	Avans pentru materiale de construcție
10.11.2014	Provolirom SRL	25.000.000 USD	Web Solutions Corporation	Avans pentru computere
13.11.2014	Dracard SRL	102.460.000 MDL	Hansa Investment LP	Avans pentru materiale de construcție
17.11.2014	Provolirom SRL	75.800.000 MDL	Nord LP	Avans pentru computere
19.11.2014	Caritas Group SRL	10.002.630 EUR	Conversum Logistics LP	Avans pentru mobilă
19.11.2014	Provolirom SRL	10.000.000 USD	Nord LP	Avans pentru materiale de construcție
20.11.2014	Caritas Group SRL	28.000.000 EUR	Spectra Ventures LLP	Avans pentru materiale de construcție
20.11.2014	Caritas Group SRL	95.000.000 MDL	Spectra Ventures LLP	Avans pentru mobilă
20.11.2014	Caritas Group SRL	5.000.000 EUR	Spectra Ventures LLP	Avans pentru mobilă
20.11.2014	Caritas Group SRL	70.792.260 MDL	Spectra Ventures LLP	Avans pentru mobilă
20.11.2014	Caritas Group SRL	117.082.929 EUR	Spectra Ventures LLP	Avans pentru mobilă
21.11.2014	Caritas Group SRL	19.695.000 EUR	Spectra Ventures LLP ș.a.	Avans pentru materiale de construcție
21.11.2014	Caritas Group SRL	24.723.000 USD	Spectra Ventures LLP	Avans pentru materiale de construcție
21.11.2014	Caritas Group SRL	19.036.000 USD	Spectra Ventures LLP	Avans pentru mobilă
24.11.2014	Caritas Group SRL	5.707.418 EUR	Spectra Ventures LLP	Avans pentru electrocasnice
24.11.2014	Dracard SRL	34.000.000 EUR	Hansa Investment LP	Avans pentru materiale de construcție
25.11.2014	Caritas Group SRL	2.793.236 EUR	Spectra Ventures LLP	Avans pentru computere

38. Potrivit apărării, toate creditele de mai sus au fost restituite integral, inclusiv dobânzile de întârziere. Datoria celor patru companii a fost restituită în perioada 25-26 noiembrie 2014, în baza creditelor BC Banca Socială SA eliberate la 25 și 26 noiembrie 2014, iar creditele au fost cesionate de către BC Banca Socială SA pe 26 noiembrie 2014 către [Fortuna United LP](#), o companie înregistrată în Marea Britanie la 08 august 2014. Potrivit acuzării, datoria conform creditelor a fost restituită fictiv la 25-26 noiembrie 2014, în baza unor credite fictive oferite de către

BC Banca Socială SA în aceleași zile. Creditele de la BC Banca Socială SA erau neacoperite și au putut fi oferite formal doar datorită manipulărilor efectuate în cadrul BC Banca Socială SA, folosind un cont corespondent al băncii PrivatBank, Letonia. Sistemul a fost manipulat pentru a indica că din acel cont au fost luate credite overdraft pentru a oferi credite de circa 13.000.000.000 de lei. La 27 noiembrie 2014, BNM a introdus administrarea specială a BEM, înlăturând fosta conducere a băncii și numind un administrator special.

39. Acuzarea și-a bazat învinuirea pe declarațiile făcute de Ilan Șor (a se vedea para. 40); declarațiile reprezentantului BEM, care a confirmat fictivitatea rambursării creditului acordat la 25 noiembrie 2014 către Caritas Group SRL (f.d. 45-52, vol. 1); declarațiile lui Ivan Ursu și Stanislav Budza, membrii Consiliului BEM, care au confirmat implicarea lui Ilan Șor la convingerea membrilor Consiliului în vederea adoptării deciziei de oferire a creditelor (f.d. 33-35 și 42-44, vol. 2); declarațiile martorului Sergiu Istrati, potrivit cărora el și-a dat acordul de a deveni administrator al Voximar Com SRL, semnând acte în acest sens, fără a beneficia de pe urma activității companiei și a creditului obținut de aceasta (f.d. 58-60, vol. 2); declarațiile martorilor Andrei Nirăuță, Oxana Covalenco, Alexandru Petrov și Olga Pavlovici, din care rezultă că Ilan Șor este beneficiarul efectiv și persoana ce a gestionat companiile implicate în fraudă, conturile acestora fiind utilizate de la distanță, prin intermediul sistemului client banking (f.d. 57, 66-68, 71-73, 75-77 și 79-81, vol. 2); declarațiile martorului Matei Dohotaru, potrivit cărora, prin intermediul companiilor gestionate de Ilan Șor, au fost legalizate tranzacțiile ilegale de scoatere a mijloacelor bănești acordate drept credit, urmărindu-se punerea responsabilității pe umerii organelor de conducere a BC Banca Socială SA și a acționarilor care au aprobat cesionarea creditelor inexistente (f.d. 82-87, vol. 2), precum și documentele parvenite de la instituțiile bancare și Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălarea Banilor (în continuare SPCSB) din care rezultă că Voximar Com SRL, Provoliom SRL, Dracard SRL și Caritas Group SRL au fost gestionate de Ilan Șor. Ele aveau sistemul client-bancă instalat pe aceeași adresă și au utilizat aceeași adresă de IP pentru efectuarea transferurilor bancare. La fel, de pe adresa IP ce aparține Dufremol SRL, afiliată lui Ilan Șor, au fost accesate conturile companiilor indicate în învinuirea adusă conform art. 243 Cod penal (f.d. 204-206, vol. 1; f.d. 116 și 131-208, vol. 2; f.d. 1-11, vol. 3; f.d. 68-139, vol. 4; f.d. 187-221, vol. 7; f.d. 1-4, vol. 8; f.d. 93, vol. 9 și f.d. 3-6, 63-108 vol. 10).

c. Declarațiile lui Ilan Șor

40. Ilan Șor a refuzat să facă declarații în calitate de bănuit și de învinuit (f.d. 94-107, vol. 1). Ulterior, el a făcut totuși declarații la etapa urmăririi penale. În ceea ce privește plasamentele interbancare efectuate în Federația Rusă, el a explicat că acestea erau făcute în funcție de necesitățile BEM. Dacă era nevoie de lichidități, se contactau instituțiile financiare din Rusia, iar tranzacțiile erau realizate atât de Viorel Bîrcă cât și de el personal. Ilan Șor a spus că nu știe cum erau semnate contractele între băncile din Rusia și BEM, deoarece acest lucru nu

intra în atribuțiile Consiliului Băncii (f.d. 111-112, vol. 1). La 22 iulie 2016, Ilan Șor a făcut declarații suplimentare referitoare la acuzațiile ce i se aduc. Potrivit acestora, în noiembrie 2014, Veaceslav Platon l-a abordat pentru a-i solicita un împrumut pentru a închide datoriile avute la BC Victoriabank SA. Platon i-a promis că îi va returna banii și va plăti o penalitate în cazul rambursării mai devreme. Șor a considerat tranzacția ca fiind avantajoasă pentru BEM, deoarece ar aduce profit suplimentar. El a explicat că, la 19 noiembrie 2014, BEM a acordat un credit de 10.000.000 EUR către Provolirom SRL. Provolirom SRL transferă banii către Nord LP, iar aceștia sunt ulterior transferați către Delta Management LP și Transmark, Genyral Trade, folosind contracte fictive pentru achiziționarea de utilaje pentru construcții și alte bunuri. În aceeași zi, BEM acordă și un credit de 2.530.000 EUR către Caritas Group SRL. La indicațiile lui Șor, banii sunt transferați către Spectra Ventures LP și mai departe către alte companii, inclusiv Globus Corporation LP și Zenit Management LP, prin aceleași metode de transfer și cu contracte fictive. La 20 noiembrie 2014, BEM acordă un credit suplimentar de 32.997.370 EUR către Caritas Group SRL. Banii sunt transferați prin aceleași companii (Spectra Ventures LP, Conversum Logistics LP) și ajung în conturile lui Globus Corporation LP, iar în final, suma de 32.450.000 EUR este transferată către Zenit Management LP. Din sumele primite de la Globus Corporation LP și Genyral Trade LP, Zenit Management LP transferă suma totală de 23.861.778 EUR către BC Victoriabank SA pentru a rambursa creditele companiilor Neghina Com SRL, Infortart International SRL, Cristal Impex SRL, Semgroup Systems SRL și Bogdan and Co SRL controlate de Platon. La 10 noiembrie 2014, BEM acordă un credit de 375.586.737 MDL către Provolirom SRL. Banii sunt transformați și transferați către Veb Solutions Corporation (companie off-shore), care îi trimite mai departe către BC Moldova-Agroindbank SA, având ca destinație un contract fictiv pentru achiziționarea de computere. La 11 noiembrie 2014, BEM acordă un credit de 10.810.000 MDL către Voximar Com SRL. Banii sunt convertiți și transferați către Hostas Level LLP (Marea Britanie), iar aceștia ajung la Westland Alliance LP și, în final, la Joliet Trading LP, care transferă 2.420.000 EUR către BC Banca Socială SA prin contracte fictive pentru materiale de construcții. Tot în această perioadă, Joliet Trading LP transferă banii prin Ismida Alliance LTD către Veb Solutions Corporation, care la 13 noiembrie 2014 transferă suma de 28.000.000 USD către Ankor Getaway LP (Marea Britanie), tot pentru materiale de construcții. Acești bani au fost destinați pentru rambursarea datoriilor și susținerea unor proiecte personale ale lui Platon (f.d. 113-116, vol. 1). Ilan Șor a declarat că, în septembrie 2014, Vladimir Filat i-a solicitat suma de 180.000.000 USD. El i-a spus lui Filat că nu știe cum să scoată această sumă din BEM. Filat i-a răspuns că va primi detalii de la Veaceslav Platon. În octombrie-noiembrie 2014, Veaceslav Platon l-a contactat și i-a prezentat un plan detaliat despre cum să scoată banii din BEM. El i-a explicat cum să folosească contracte fictive, cum să justifice operațiunile bancare și care sunt pașii necesari pentru a mișca banii. Mijloacele financiare scoase din bănci au fost transferate către companii off-shore, al căror cont bancar și detalii i le furniza Veaceslav Platon și Vladimir Filat. El nu a făcut aceste

declarații anterior din motive de securitate personală și a familiei sale. El ar fi primit amenințări din partea lui Veaceslav Platon, inclusiv pe telefonul soției sale (f.d. 117-118, vol. 1). În prima instanță el a declarat că susține declarațiile făcute la etapa urmăririi penale și a făcut unele clarificări pe marginea acestora.

41. În cauza penală ce-l vizează pe Vladimir Filat, Ilan Șor a făcut denunț și a fost audiat în calitate de martor. Potrivit rechizitoriului, Ilan Șor a declarat că scandalul cu compania Le Bridge din anul 2010, l-au impus să apeleze la Vladimir Filat. În noiembrie 2010, pentru a rezolva această problemă, el i-a dat lui Filat, în numerar, mită de 500.000 USD și cadouri în valoare totală de 30.000 EUR. La 27 octombrie 2010, Ilan Șor a discutat cu Vladimir Filat și acesta a pretins mită de 1.000.000 USD pentru a-i permite comerțul cu petrol fără taxe în zona vamală a Republicii Moldova. Ilan Șor i-ar fi dat în numerar lui Filat alți 500.000 USD pentru aceasta, restul urmând s-o facă după ce Filat avea să-și onoreze promisiunea. În septembrie 2011, Filat i-a propus să-i răscumpere creditele SRL Caravita Co de la BEM în sumă de 1.000.000.000 de lei, pentru a-i rezolva definitiv problemele lui Șor cu vama și stațiile peco din zona vamală. Pentru a înceta controalele la compania Dufremol, în martie 2013, Ilan Șor i-a transmis lui Vladimir Filat un card bancar pe care se aflau disponibile 2.607.956 de lei. În aprilie 2013, Filat ar fi primit de la Șor un automobil Porsche Cayenne în valoare de 1.285.976 de lei, un Porsche Macan în valoare de 1.210.800 de lei și un Volkswagen Touareg în valoare de 969.960 de lei. În august 2013, Filat ar fi primit de la Șor un automobil Toyota Land Cruiser în valoarea de 1.246.267 de lei. În septembrie 2013, Filat ar fi primit de la Șor un alt Volkswagen Touareg, în valoare de 1.018.124 de lei. De asemenea, în perioada septembrie 2013 - mai 2014, Filat ar fi beneficiat de șapte zboruri charter, pentru care Ilan Șor a plătit peste 1,1 milioane de lei. Zborurile retur au decolat din Chișinău spre Manchester, Geneva, Kiev, Paris, București (două zboruri) și Tel-Aviv. Ilan Șor a plătit hotelul pentru sejurul lui Luca Filat, fiul lui Vladimir Filat, în New-York, în perioada 22 august - 07 septembrie 2014, în mărime de 9.717 USD. Ilan Șor a plătit 63.971 de franci elvețieni pentru șapte sejururi ale lui Luca Filat la Geneva, în perioada 29 decembrie 2014 - 01 martie 2015. În aceeași perioadă, Luca Filat ar fi primit în dar de la Ilan Șor și un ceas în valoare de 100.000 de franci elvețieni. Ultima dată, la 10 octombrie 2015, Șor i-a dat în numerar lui Filat 20.000.000 de lei pentru necesitățile partidului chiar la sediul PLDM de pe strada București, mun. Chișinău (f.d. 190-245, vol. 17). La 15 octombrie 2015, Vladimir Filat a fost reținut de procurorii anticorupție în baza denunțului făcut de Ilan Șor la 12 octombrie 2015.

42. Potrivit rechizitoriului în cauza menționată în paragraful precedent, care este bazat pe denunțul lui Ilan Șor, în perioada 18 aprilie 2013 - septembrie 2014, Vladimir Filat ar fi primit de la Ilan Șor, prin mai multe tranzacții făcute diferitor companii off-shore, 798.003.178 de lei pentru ca Șor să obțină și să exercite efectiv controlul asupra BEM. Unele sume au fost transferate de cele patru companii, Voximar SRL, Provoliom SRL, Caritas Group SRL și Dracard SRL.

43. Într-o cauza penală, Chiril Lucinschi a fost acuzat de obținerea banilor din

„frauda bancară”. În perioada 28 noiembrie 2012 - 23 octombrie 2014, prin intermediul mai multor companii, Ilan Șor a făcut mai multe transferuri financiare în sumă totală de 440.000 USD către companiile IPA Internațional și Toast de Lux SRL, controlate de Chiril Lucinschi. Potrivit procurorilor, suma transferată provine din „frauda bancară”. Ilan Șor a fost audiat în acea cauză în calitate de martor. Potrivit lui, plățile au fost făcute către IPA Internațional și Toast de Lux SRL în baza unor contracte de prestări de servicii, care de facto nu au fost prestate, iar contractele de prestări servicii au fost fictive. Potrivit lui Chiril Lucinschi, Ilan Șor avea o datorie față de el de mai mulți ani. Această datorie a fost restituită prin plata celor 440.000 USD. Modul de restituire a acestor sume a fost propus de Ilan Șor (f.d. 205-226, vol. 37).

d. Judecarea în primă instanță

44. În primă instanță au fost audiați inculpatul, reprezentantul părții civile și martorii Alexandr Petrov, Stanislav Budza, Olga Pavlovici, Rodica Diaconu, Ivan Ursu, Oxana Covalenco, Matei Dohotaru, Andrei Nirăuța, Alexei Iuhimeț, Viorel Bîrca. Aceștia și-au susținut declarațiile făcute la urmărirea penală (a se vedea para. 39). Suplimentar au fost audiați martorii Irina Bargaeva, care a indicat că în 2014, BEM era monitorizată de BNM, bilanțul descifrat (creditele acordate și sumele rambursate) fiind transmis către BNM zilnic; Vlad Railean, care a declarat că, la finele anului 2014, au fost restituite plasamentele depuse în băncile din Federația Rusă; Elena Golovenco, care a declarat că în luna noiembrie 2014 companiilor Voximar Com SRL, Provolirom SRL, Dracard SRL și Caritas Group SRL le-au fost acordate credite, care au fost restituite BEM; Stela Pahomi, care a declarat că, la solicitarea lui Veaceslav Platon, a transmis lui Ilan Șor rechizitele bancare ale companiilor gestionate de primul, Zenit Management și Saturn Export. Fiind audiat în calitate de specialist, Ruslan Grate a declarat că 2.500.000 de lei din creditele acordate Voximar Com SRL, Provolirom SRL, Dracard SRL, și Caritas Group SRL au fost restituite, suma nerambursată BEM constituind 2.700.000 de lei; Specialistul Ana Litr a declarat că toate transferurile prin conturile corespondente, atât din țară cât și cele de peste hotare, sunt trecute prin conturile corespondente ale băncii deschise la BNM și că nu este posibilă aplicarea overdraftului pe contul corespondent al unei Bănci străine fără permisiunea și implicarea acesteia. Nu este posibil ca o Bancă să alimenteze conturile clienților cu mijloace financiare fictive, deoarece fiecare tranzacție este relatată în extrasele de cont care se eliberează clienților, iar tranzacțiile sunt însoțite de documente ce justifică intrarea sau ieșirea mijloacelor financiare în/și din conturile clienților. De asemenea, prima instanță a cercetat documentele parvenite de la instituțiile bancare și SPCSB a CNA, procesele-verbale de ridicare și cercetare a acestora, extrasele detaliate ale conturilor corespondente în valută străină ale băncilor comerciale fraudate, [decizia](#) prin care a fost condamnat Vladimir Filat cât și [sentința](#) de condamnare a lui Veaceslav Platon (f.d. 34-86, vol. 19).

45. În calitate de inculpat, Ilan Șor a declarat la 20 iunie 2017, că nu este de acord cu acuzațiile și se consideră nevinovat. El a colaborat cu procuratura și va

continua să o facă. În 2011, compania sa, Dufremol SRL, a fost supusă unor controale repetate. Fostul prim-ministru Vladimir Filat a cerut sume bănești pentru a pune capăt presiunii asupra sa și a companiilor sale. În 2015, acuzatul a depus un autodenunț, indicând la fondurile primite de Vladimir Filat și Veaceslav Platon. El susține că nu a beneficiat de aceste fonduri și că cei doi au orchestrat fraudă. Platon i-a cerut să transfere fondurile prin companii off-shore, precum Zenit Management LP și Saturn Export LP, iar acest fapt a fost confirmat de martorul Stela Pahomi. Acuzatul afirmă că nu a avut intenția de a sustrage fonduri, scopul său fiind să obțină un venit pentru BEM. Chiar dacă BEM a suferit daune, ele nu implicau o pierdere permanentă de bani, deoarece creditele urmau a fi restituite (f.d. 112-113, vol. 18). Declarațiile sunt scrise în limba română și semnate de Ilan Șor.

46. La 21 iunie 2017, judecătorul Andrei Niculcea, de la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a pronunțat sentința prin care Ilan Șor a fost recunoscut vinovat în baza art. 196 alin. (4) Cod penal și condamnat la închisoare pe un termen de trei ani și în baza art. 243 alin. (3) lit. b) Cod penal la închisoare pe un termen de șase ani. Conform art. 84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial de pedepse, a fost aplicată pedeapsa cu închisoare pe un termen de șapte ani, cu executarea acesteia în penitenciar de tip semiînchis. Acțiunea civilă a fost admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă (f.d. 1-104, vol. 19). Sentința integrală a fost pronunțată la 17 iulie 2017 și are 104 pagini.

47. Prima instanță a ajuns la concluzia că acuzarea a eșuat în demonstrarea vinovăției lui Ilan Șor în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, nefiind dovedită însușirea banilor de Ilan Șor. Instanța a constatat totuși că acțiunile acestuia întrunesc elementele componenței de infracțiune prevăzută de art. 196 alin. (4) Cod penal (cauzare de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere).

48. Instanța a mai notat că, potrivit unui răspuns al BNM, companiile Voximar Com SRL, Provolirom SRL, Dracard SRL și Caritas Group SRL, care au luat creditele, erau controlate de către Ilan Șor. Acestea utilizau aceeași adresă de IP ca și compania Dufremol, aveau instalate sistemul de client-bancă pe aceeași adresă, conturile bancare erau gestionate de aceleași persoane și ancheta din dosarul juridic conținea același număr de contact (f.d. 205-206, vol. 1). Ilan Șor nu a negat afilierea cu companiile date. Din informația de la SPCSB obținută de la serviciile similare din Letonia, companiile Dastinger LLP, Fidan Properties LLP, Formisold LLP, Genyral Trade LP, Hezburg LLP, Hansa Investment LP, Investos Buenos LP, Kalten House LP, Welentas LP, Ardooks LLP ȘI Bannyster LLP, care au primit transferuri de la cele patru companii, au avut accesări ale conturilor bancare de la aceeași adresă IP ca și compania Dufremol SRL, controlată de familia Șor (f.d. 29-61, 63-97, vol. 10). Examinarea importurilor/exporturilor companiilor Voximar Com SRL, Provolirom SRL, Dracard SRL și Caritas Group SRL a stabilit că acestea nu au efectuat niciun import, chiar dacă plățile au fost făcute în avans pentru computere, echipamente, haine și materiale de construcție (f.d. 131-208, vol. 2).

49. În viziunea instanței, materialele examinate confirmă că Ilan Șor, în calitate de președinte și membru al Consiliului BEM, a utilizat situația sa de serviciu pentru a comite fapte de înșelăciune și abuz de încredere. Acesta a acționat cu înșelăciune și abuz de putere față de persoanele responsabile din cadrul băncii, care aveau obligația de a primi și verifica cererile de credit și documentele aferente acestora. Intenția sa era de a provoca daune materiale considerabile, fără a urmări sustragerea de fonduri. El a obținut mijloace financiare din bancă prin intermediul unor companii pe care le-a înființat în mod intenționat pentru a le implica în astfel de operațiuni financiare dubioase. În acest scop, Ilan Șor a creat aparențele unor persoane juridice cu capacitate de administrare și gestionare corespunzătoare, creând aparența legalității cererii de credite și oportunitatea de acordare a creditului. Printre aceste companii se numără Voximar Com SRL, Provolirom SRL, Dracard SRL și Caritas Group SRL. Aceste acțiuni au fost realizate cu scopul de a obține finanțări ilicite de la bancă, având ca efect daune materiale de mari proporții. Deoarece creditele nu au intrat în posesia lui Ilan Șor, acesta doar a avut scopul utilizării temporare a creditelor acordate, fără scop de însușire. În plus, suma de 2.575.769.144 de lei a fost restituită.

50. Prima instanță a constatat că acuzațiile aduse lui Ilan Șor în baza art. 243 alin. (3) lit. b) Cod penal sunt fondate. Acesta ar fi utilizat mijloace financiare obținute în mod ilicit (prin înșelăciune și abuz de încredere). El a transferat banii prin mai multe companii nerezidente afiliate, cu scopul de a disimula și a ascunde originea ilegală a fondurilor. Instanța a respins argumentele apărării care susțineau că nu există suficiente dovezi pentru acuzația de spălare a banilor și a stabilit că transferurile financiare au fost realizate cu intenția de a ascunde proveniența ilicită a banilor. De asemenea, instanța a considerat că probele, inclusiv informațiile despre adrese IP și documentele de la autoritățile din Letonia, sunt valide și că nu au fost obținute cu încălcarea procedurii legale.

51. La individualizarea pedepsei, instanța a evaluat mai mulți factori, inclusiv gravitatea infracțiunilor comise (care sunt infracțiuni mai puțin grave și grave), valoarea daunei cauzate, profilul infractorului (care se afla pentru prima dată pe banca acuzării, fără antecedente penale și cu doi copii minori de întreținut și educat), precum și comportamentul său în instanță. Instanța a concluzionat că restabilirea echității sociale, corectarea și resocializarea condamnatului, precum și prevenirea comiterii de noi infracțiuni, pot fi realizate prin aplicarea unei pedepse cu închisoarea ispășită în penitenciar de tip semiînchis. De asemenea, instanța a respins cererea apărării de a aplica Legea nr. 210/2016, privind amnistia pentru acuzația prevăzută de art. 190 Cod penal. Motivul respingerii a fost că art. 10 din această lege nu se aplică în acest caz, deoarece prejudiciul cauzat de infracțiune nu a fost reparat integral.

52. Instanța a constatat că BEM a solicitat despăgubiri în valoare de 5.291.708.829,71 de lei. În urma evaluării în ședința de judecată a materialelor, instanța a stabilit că prejudiciul efectiv cauzat a fost mai mic decât suma solicitată. În consecință, instanța a admis acțiunea civilă în principiu, conform art. 387 alin.

(3) Cod de procedură penală.

53. Instanța a respins cererea acuzării de a încasa de la Ilan Șor cheltuielile judiciare de 42.483,84 de lei. Suma respectivă a fost cheltuită pentru traducerea actelor de procedură, iar aceste cheltuieli nu se încadrează în categoriile exhaustive de cheltuieli prevăzute de art. 228 alin. (1) Cod de procedură penală.

e. Cererile de apel

54. La 28 iulie 2017, reprezentantul BEM, Grigore Olaru, a depus apel în care a solicitat casarea parțială a sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie admisă integral acțiunea civilă. El a susținut că prejudiciul cauzat BEM este de 5.291.708.829,71 de lei. Acest prejudiciu nu a fost corect apreciat de prima instanță, iar acțiunea civilă ar trebui să fie acceptată integral, având în vedere gravitatea faptei și impactul acestuia asupra instituției bancare și economiei naționale (f.d. 151-154, vol. 19).

55. La 28 iulie 2017, procurorul anticorupție, Andrei Baeșu, a depus apel și a solicitat casarea parțială a sentinței. Acesta a cerut ca Ilan Șor să fie condamnat la 19 ani de închisoare și să i se aplice o interdicție de a ocupa funcții în sistemul bancar pe o perioadă de cinci ani. Procurorul a mai cerut admiterea acțiunii civile și încasarea cheltuielilor judiciare. El a susținut că prima instanță a admis o eroare în aprecierea faptei inculpatului în legătură cu acuzația de escrocherie (art.190 alin. (5) Cod penal). Instanța a greșit când a concluzionat că Ilan Șor nu a avut intenția de a obține bunurile în mod permanent. Dimpotrivă, intenția lui Ilan Șor a fost să însușească bunurile băncii, confirmat prin transferurile de fonduri către companii nerezidente. Instanța a subestimat și prejudiciul cauzat. El a subliniat că sustragerea unor sume mari de bani dintr-o instituție bancară a avut un impact semnificativ asupra economiei țării și încrederii în sistemul bancar (f.d. 162-167, vol. 19).

56. La 31 iulie 2017, avocații Iulian Balan și Denis Ulanov au depus apel în numele lui Ilan Șor. Apărarea a solicitat casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri prin care Ilan Șor să fie achitat de învinuirea adusă în baza art. 243 alin. (3) lit. b) Cod penal, să fie respinsă acțiunea civilă și anulate măsurile de asigurare aplicate asupra bunurilor lui Ilan Șor. Ultimul nu a avut intenția de a sustrage bani sau de a comite infracțiuni financiare, fiind manipulat de Veaceslav Platon, care ar fi fost beneficiarul real al fraudei. El nu cunoștea despre caracterul ilicit al banilor sau scopul real al creditelor acordate. Nu există dovezi clare de spălare de bani, întrucât banii nu au fost retrași din sistemul bancar al Republicii Moldova, iar tranzacțiile au fost realizate în cadrul unor operațiuni financiare legale, prin transferuri interbancare și utilizarea creditelor „overdraft”. Apelanții au contestat și mărimea prejudiciului invocat, argumentând că nu există dovezi clare și concludente pentru susținerea acestei sume. Declarațiile martorului acuzării, Matei Dohotaru, sunt incoerente și necredibile, fiind combătute de specialiștii Ruslan Grate și Ana Litr. Martorii care au susținut acțiunile infracționale ale lui Ilan Șor sunt necredibili, având probleme de dependență sau fiind influențați de interese

proprii (f.d. 168-189, vol. 19).

57. La 26 noiembrie 2021, avocații Aureliu Colenco și Denis Calaida, în numele lui Ilan Șor, au depus apel (două cereri). Ei au solicitat casarea totală a sentinței și dispunerea rejudecării cauzei de către prima instanță. Motivul invocat a fost intervenirea modificărilor în legislație prin Legea nr. 179/2018 și incompatibilitatea judecătorului Andrei Niculcea, care a făcut parte și din completul de judecători ce a judecat cazul fostului prim-ministru Vladimir Filat, cauza conexă cu cea a lui Ilan Șor. Avocații au subliniat că există deja o hotărâre definitivă referitoare la excluderea judecătorului Galina Moscalciuc din cauza lui Ilan Șor, pe baza unui conflict similar de interese, cât și o practică a Curții de Apel Chișinău privind încălcarea prevederilor art. 33 Cod de procedură penală în prima instanță (f.d. 165-175, vol. 43).

58. La 19 octombrie 2022, avocații Aureliu Colenco, Iulian Balan și Denis Calaida au depus o cerere repetată prin care au solicitat trimiterea cauzei la rejudecare, invocând motive similare celor din cererile formulate la 26 noiembrie 2021 (f.d. 156-166, vol. 47).

f. Judecarea apelului

59. Inițial cauza a fost expediată în adresa Curții de Apel Chișinău pentru judecarea apelurilor. Prin [încheierea](#) Curții Supreme de Justiție din 09 februarie 2018, a fost admisă cererea de strămutare a Președintelui Curții de Apel Chișinău și strămutată judecarea cauzei penale la Curtea de Apel Cahul (a se vedea para. 16).

60. Cauza a ajuns la Curtea de Apel Cahul la 13 februarie 2018. Instanța a numit 46 ședințe de judecată, dintre care în 17 ședințe au fost examinate cererile de recuzare parvenite de la apărare. În cadrul judecării apelului, instanța a dispus numirea expertizei financiar-contabile (f.d. 211-214, vol. 20 și f.d. 205-207, vol. 22). În perioada 19 septembrie 2018 - 19 martie 2020, cauza s-a aflat la CNEJ (f.d. 108-112, vol. 23). Curtea de Apel Cahul a mai examinat și trei cereri de sesizare a Curții Constituționale cu excepții de neconstituționalitate depuse de apărare și a permis administrarea de noi probe de către părți. La 14 iulie 2021, instanța a dispus administrarea probei cu martorul Matei Dohotaru, punând în sarcina acuzării asigurarea prezenței acestuia. Audierea martorului a fost imposibilă pe motiv că acesta nu se afla în țară și nu se cunoștea locul aflării lui.

61. Prin [încheierea](#) Curții Supreme de Justiție din 20 august 2021 a fost admisă cererea și strămutată judecarea cauzei penale la Curtea de Apel Chișinău (a se vedea para. 17).

62. Cauza a revenit la Curtea de Apel Chișinău la 25 august 2021. La 30 septembrie 2022, Curtea de Apel Chișinău le-a oferit părților termen de depunere a cererilor și demersurilor, până la 05 octombrie 2022 (f.d. 34, vol. 51). Apărarea a solicitat repetat numirea expertizei economico-financiare, care a fost respinsă la 19 octombrie 2022, deoarece lipsesc documentele în baza căreia expertiza ar putea

fi efectuată (f.d. 173-181, vol. 47).

63. Curtea de Apel Chişinău a reînceput examinarea cauzei, a dat citire probele administrate în primă instanţă (declaraţiile martorilor pe Oxana Covalenco, Alexei Iuhimeţ, Ivan Ursu, Viorel Bîrca, Olga Pavlovici şi ale specialiştilor Ana Litr şi Ruslan Grate depuse în prima instanţă). Suplimentar, instanţa de apel a audiat pe: Grigore Olaru, Olga Botnaru, Tatiana Şeremet, Svetlana Focşa, Andrei Tcaci, Vladimir Ţurcanu, Iulian Ţurcan, Oxana Covalenco, Alexei Iuhimeţ şi Ivan Ursu. Aceştia au susţinut declaraţiile făcute la etapele anterioare ale procesului. Martorii Viorel Bîrca, Natalia Rahuba şi Olga Pavlovici s-au folosit de dreptul de a nu face declaraţii, ei având statut de inculpat în cauze penale conexe.

64. Olga Botnaru, şef-adjunct al Direcţiei Credite şi şef de secţie Analiză la BEM până în noiembrie 2014, a declarat că, în perioada septembrie - noiembrie 2014, Direcţia Credite nu a recomandat acordarea creditelor companiilor Caritas Group SRL, Provolrom SRL şi Dracard SRL din cauza riscurilor sporite şi a documentaţiei insuficiente. Ea nu îşi aduce aminte ca alte persoane juridice să fi solicitat credite mari în noiembrie 2014.

65. Tatiana Şeremet, şef adjunct Direcţie operaţiuni clienţi la BC Banca Socială SA a declarat că, în noiembrie 2014, a primit indicaţii de la preşedinta băncii, Natalia Rahuba, pentru a aplica un overdraft la contul corespondent. A fost utilizat un overdraft tehnic, adică nu s-au folosit fondurile proprii ale băncii. Practic, s-a acordat o limită de overdraft fără ca fondurile efective să fi fost transferate sau utilizate în contul respectiv. După aplicarea overdraftului, s-a realizat un transfer de mijloace băneşti în contul respectiv. În aceeaşi zi, după ce au fost înregistrate efectiv fondurile, overdraftul a fost anulat (f.d. 60-61, vol. 44).

66. Svetlana Focşa, consilier în cadrul BC Banca Socială SA în noiembrie 2014, a declarat că, în rezultatul eliberării creditelor în cauză, lichiditatea BC Banca Socială SA a fost încălcată până la -45%, deşi actele normative admiteau a lichiditate minimă de pînă la +20%. Preşedintele băncii, Natalia Rahuba, a fost informată cu privire la încălcarea dată, iar acesta a comunicat că totul se va rezolva. În seara zilei de 26 noiembrie 2014, a fost invitată de Natalia Rahuba şi a primit 10 copii de contracte de cesiune a creanţelor către Furtuna United LP. Natalia Rahuba i-a spus să se gândească cum să le reflecte în contabilitate (f.d. 62-63, vol. 44).

67. Andrei Tcaci, şef al Secţiei în Cadrul Departamentului Supraveghere Bancară al BNM a declarat că, împreună cu administratorul special al BC Banca Socială SA, Matei Dohotaru, au demarat mai multe anchete de serviciu la BC Banca Socială SA. Una din anchetele de serviciu viza tranzacţiile ce au avut loc la 25-26 noiembrie 2014 şi cele subsecvente. În cadrul acestei anchete a constatat că, la 25 noiembrie 2014, BC Banca Socială SA a deschis cont în euro şi dolari la PrivatBank, Letonia, deşi banca deja avea conturi în aceste valute deschise în alte bănci. Angajaţii băncii nu au putut explica care a fost necesitatea deschiderii conturilor la PrivatBank. La 25 noiembrie 2014, BC Banca Socială SA a luat

decizia de acordare a unor credite în sume considerabile la câteva companii. La 25 noiembrie 2014, BC Banca Socială SA nu dispunea de lichidități suficiente pentru acordarea acelor credite. Pentru a stabili cum a fost posibilă acordarea creditelor, au fost verificate accesările contului BC Banca Socială SA la PrivatBank. La 25 noiembrie 2014, în contul BC Banca Socială SA de la PrivatBank soldul disponibil era zero. Având în vedere că BC Banca Socială SA nu dispunea de mijloace bănești, sistemul informațional nu permitea înregistrarea tranzacțiilor de creditare aprobate. Tatiana Șeremet a operat manipulări la contul BC Banca Socială SA la PrivatBank și, în loc de soldul zero, a înscris suma exactă a creditelor care au fost aprobate pentru a fi acordate de BC Banca Socială SA. După efectuarea acestor modificări în sistemul informațional al BC Banca Socială SA, a fost permis înscrierea și efectuarea tranzacțiilor de creditare în conturile companiilor. Ultimele au transferat mijloacele create de către Șeremet la companii care dețineau conturi la PrivatBank. Ele au efectuat un șir de tranzacții către alți clienți ai PrivatBank, care, ulterior, au transferat sumele către debitorii BEM, în contul BEM deschis la BC Banca Socială SA. Debitorii BEM au închis anticipat creditele contractate de la BEM, iar, ulterior, BEM a plasat mijloace interbancare la BC Banca Socială SA, în aceeași sumă, în care au fost acordate credite debitorilor BC Banca Socială SA pe 25 noiembrie 2014. După aceasta, Șeremet din nou a operat modificări în sistemul intern al băncii sociale la contul BC Banca Socială SA la PrivatBank, anulând înscrierile anterior formate în suma creditelor acordate de BC Banca Socială SA. La 26 noiembrie 2014, operațiunea a fost repetată, iar la sfârșitul zilei Șeremet iarăși a operat modificări la contul băncii sociale la PrivatBank și a anulat înscrierile privind disponibilitățile de mijloacele bănești în cont, soldul fiind iarăși zero. PrivatBank a informat oficial BC Banca Socială SA că, pe 25 și 26 noiembrie 2014, nu a acordat facilități de overdraft la contul BC Banca Socială SA la PrivatBank. Ulterior, prin decizia Adunării Generale a acționarilor BC Banca Socială SA care ar fi avut loc în s. Cahovca, Ucraina, așa - zisele credite acordate BC Banca Socială SA pe 25-26 noiembrie 2014 au fost cesionate către o companie înregistrată în Marea Britanie, Fortuna United L.P..

68. La cererea apărării, au fost audiați suplimentar în calitate de martori: Lilia Ivanov, care a declarat că, în septembrie 2015, în adresa BEM a parvenit o scrisoare de la BC Banca Socială SA privind fictivitatea stingerii creditelor de către companiile indicate în învinuirea adusă în baza art. 190 Cod penal; Ian Orlovski, care a declarat că a lucrat la BEM ca șef adjunct al Direcției Tehnologii Informaționale, gestionând programul integrat RCO pentru evidența contabilității. Potrivit lui, operațiile sunt înregistrate rapid în baza de date, iar accesul la program este reglementat prin nivele de autorizare, asigurând securitatea datelor; Ion Garștea, care a declarat că a semnat Ordinul 205 din 26 noiembrie 2014 potrivit căruia dosarele de creditare aferente Voximar Com SRL, Provoliom SRL, Dracard SRL, și Caritas Group SRL au fost transmise în arhiva băncii în legătură cu rambursarea creditelor. El a mai declarat că verificarea informației cu privire la rambursarea creditelor nu ținea de competența sa; Octavian Calmîc, care a

comunicat informații cu privire la procesul de acordare a creditelor de BEM și a confirmat că în privința sa nu a fost exercitată vreo influență în scopul adoptării unei decizii cu privire la credite; Tatiana Juc a descris procesul de efectuare a tranzacțiilor în valută străină și a confirmat că a semnat Ordinul 205 din 26 noiembrie 2014; Elena Matveeva care a declarat că a făcut parte din Consiliul BEM sub șefia lui Ilan Șor și că nu a fost influențată de acesta să adopte careva hotărâre în favoarea lui; Irina Bargeeva a susținut declarațiile făcute la etapele anterioare ale procesului și a concretizat că nu poate explica cum a fost posibil de întocmit un raport la 16 noiembrie 2014 pentru 30 noiembrie 2014 (f.d. 122-137, vol. 52). A fost audiată repetat și specialistul Ana Litr, care a susținut declarațiile făcute la etapele anterioare ale procesului și a relatat despre overdraft și colaborarea unei bănci cu BNM. Ea de asemenea a menționat că, potrivit estimărilor sale, BEM a acordat celor patru companii credite de 12.759.962.587,57 de lei și a primit înapoi, inclusiv dobânzi, 13.143.246.473,70 lei (f.d. 137-140, vol. 52).

69. În instanța de apel acuzarea a administrat noi probe (a se vedea pag. 137-147 a deciziei, vol. 52). Acestea ce se referă la: motivele neefectuării expertizei financiar-economice; constatarea încălcărilor admise în activitatea BEM și BC Banca Socială SA și sancționarea membrilor Consiliului Băncii în urma creditării celor patru companii ce figurează în cauza penală și alte câteva companii; Raportul lui Matei Dohotaru din 29 ianuarie 2015 cu privire la situația financiară și la perspectivele BC Banca Socială SA; Raportul auditului tematic din 13 ianuarie 2016 cu privire la garanțiile bancare acordate unor companii din Republica Moldova de băncile din Federația Rusă; informațiile prezentate de SPCSB cu privire la documentele aferente operațiunilor de overdraft acordate de banca din Letonia companiilor nerezidente (f.d. 2-44, vol. 32); actele ce confirmă inițierea procedurii de acordare a asistenței juridice internaționale; rulajele bancare ale mai multor companii nerezidente deținute în bănci peste hotarele țării și din țară (f.d. 1-264, vol. 33); acte și documente ridicate din cauzele penale intentate în privința lui Chiril Lucinschi (f.d. 205-226, vol. 37) și Veaceslav Platon ((f.d. 34-86, vol. 19).

70. Prin [decizia](#) Curții de Apel Chișinău din 13 aprilie 2023 a fost respins ca depus peste termen apelul declarat de avocații Aureliu Colenco și Denis Calaida și ca nefondat apelul avocaților Iulian Balan și Denis Ulanov. Instanța a admis apelurile acuzării a și reprezentantului părții civile, a casat sentința în partea art. 196 Cod penal și a acțiunii civile și a pronunțat o nouă hotărâre în această parte. Ilan Șor a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal și condamnat definitiv, pentru concurs de infracțiuni, la închisoare pe un termen de 15 ani în penitenciar de tip închis, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în sistemul bancar pe un termen de cinci ani. A fost admisă și acțiunea civilă și s-a dispus încasarea prejudiciului material din contul lui Ilan Șor în beneficiul BEM a sumei de 5.291.708.829,71 de lei. Instanța a menținut celelalte dispoziții ale sentinței, inclusiv în ceea ce privește constatarea vinovăției condamnatului conform art. 243 Cod penal. Decizia instanței are 201 pagini.

71. Instanța de apel a considerat că cele două cereri depuse la 26 noiembrie 2021 de către avocații Aureliu Colenco și Denis Calaida (a se vedea para. 57) reprezintă cereri de apel. Ele au fost depuse peste termen. Apelul inițial al apărării a fost depus până la 31 iulie 2017. Avocații Denis Calaida și Aureliu Colenco, care au preluat cazul în 2020, aveau obligația să depună apelul în termen de 15 zile. Totuși, aceștia au depus apelul suplimentar cu o întârziere de un an și cinci luni.

72. Instanța de apel a evaluat faptele comise de Ilan Șor, stabilind încadrarea juridică a acestora conform art. 190 alin. (5) și art. 243 alin. (3) lit. b) Cod penal (f.d. 51-72 și 156, vol. 52). În urma analizării declarațiilor reprezentantului părții civile și ale martorilor, precum și a documentelor și proceselor-verbale ale acțiunilor procesuale (f.d. 76-154, vol. 52), instanța a ajuns la concluzia că nerecunoașterea vinovăției de către Ilan Șor nu poate duce la achitare.

73. Ilan Șor știa că banii transferați de BEM pe conturile companiilor afiliate (Voximar Com SRL, Provolrom SRL, Dracard SRL, și Caritas Group SRL) au fost obținuți prin înșelăciune și abuz de încredere, cu folosirea situației de serviciu. Ulterior, pentru a masca proveniența ilegală a acestora, Ilan Șor a organizat scoaterea din țară a sumelor prin companii afiliate. Deși nu s-a efectuat o expertiză financiară, daunele materiale au fost stabilite prin totalitatea probelor adunate. Informațiile despre adresa IP au fost corect stabilite pe baza datelor obținute de la autoritățile din Letonia și de la BNM. Probele din Letonia și raportul Kroll au fost acceptate ca fiind admisibile, întrucât au fost obținute conform legislației.

74. Dobândirea ilicită a mijloacelor financiare de către Ilan Șor de la BEM s-a realizat printr-o serie de acțiuni infracționale repetate, cu scopul de a sustrage sume mari de bani. Aceste acțiuni au fost comise prin obținerea de credite în mod ilegal, cu încălcarea prevederilor legale. Ilan Șor a obținut sumele financiare prin creditarea unor companii care îi aparțineau, iar acest proces a fost demonstrat în urma audierii persoanelor implicate în gestionarea conturilor unor companii (Davema-Com SRL, Dracard SRL, Lavima Impex SRL, Elcomet-Prim SRL, Univest-Invest SRL, Alvaro-Grup SRL, Alreda-Pro SRL, Vascovprod SRL, Dasler CON SRL, Voximar-COM SRL și Storad Grup SRL). Persoanele desemnate de Ilan Șor, cum ar fi Olga Diaconu, Olga Pavlovschi, Alexandr Petrov și Oxana Covalenco, au fost responsabile pentru gestionarea conturilor la distanță. Aceste persoane au avut acces la semnături digitale și parole ale firmelor, care le-au permis să efectueze transferuri bancare ilegale. Olga Pavlovschi a declarat că a transmis semnăturile digitale ale mai multor companii. Rodica Diaconu a confirmat că a transmis parolele pentru serviciul client banking lui Petrov Alexandru, care era responsabil de efectuarea transferurilor. Alexandr Petrov a confirmat că a efectuat transferurile bancare la indicația lui Ilan Șor.

75. Ilan Șor a manipulant informațiile transmise către membrii Consiliului BEM, prezentând aceste companii ca fiind profitabile și viabile. El a reușit să obțină credite mari fără a respecta cerințele legale de evaluare a riscurilor sau de verificare a credibilității beneficiarilor. Ilan Șor a prezentat contracte de gaj

falsificate cu bănci din Federația Rusă, pentru a justifica acordarea creditelor. Aceste contracte false indicau faptul că s-ar fi oferit garanții pentru creditele acordate, dar, în realitate, acestea erau documente fabricate pentru a masca activitățile ilegale.

76. Instanța de apel a notat că respinge criticile apărării referitoare la încălcarea competenței în urmărirea penală. În cazul lui Ilan Șor, dosarele au fost corect conexe și investigarea a fost efectuată de către CNA, conform normelor legale. De asemenea, a fost respinsă cererea apărării privind nulitatea proceselor- verbale de ridicare a documentelor. Acestea au fost obținute prin proceduri legale și sunt valide ca dovezi. Actele financiare ridicate de la bănci au fost acceptate ca probe, întrucât sunt documente oficiale cu relevanță pentru cauză. În plus, informațiile privind adrese IP au fost deja prezentate prin alte mijloace legale, inclusiv prin comisii rogatorii, care au fost admise ca dovezi. Instanța a respins argumentul apărării că martorii ar fi avut dreptul de a tăcea încălcat, explicând că martorilor le-a fost în mod corect prezentat acest drept și că au avut opțiunea de a face sau nu declarații în fața instanței. Unii martori au ales să tacă, iar alții au făcut declarații, fără a exista dovezi că dreptul de a nu se auto-incrimina ar fi fost încălcat. În plus, martorii care s-au abținut de la declarații în apel au depus anterior jurământ și și-au confirmat veridicitatea declarațiilor date în prima instanță, care au fost folosite pentru fundamentarea sentinței. În ceea ce privește procedura de citire a declarațiilor martorilor în apel, instanța a subliniat că, deși unii martori nu au repetat declarațiile lor în apel, acestea au fost deja depuse sub jurământ în prima instanță, fiind astfel valabile și utilizate în fundamentarea sentinței. Instanța a respins și argumentele apărării legate de inadmisibilitatea probelor și a concluzionat că acuzațiile nu sunt doar susținute de martori, ci și de documente și rapoarte financiare care confirmă implicarea lui Ilan Șor în „frauda bancară”.

77. Instanța de apel a respins cererea privind încetarea procesului penal, în conformitate cu art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală (există alte circumstanțe care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală), deoarece încadrarea juridică a faptei și acuzația incompletă cât și lipsa unei analize a efectelor prejudiciabile nu se referă la categoria „circumstanțelor care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală”.

78. La individualizarea pedepsei, instanța de apel a evaluat mai mulți factori: gravitatea infracțiunilor comise (care sunt grave și deosebit de grave), motivația infracțiunilor (interesul material), consecințele (atingerea imaginii activității bancare), profilul infractorului (fără antecedente penale) și lipsa circumstanțelor atenuante sau agravante. Instanța a concluzionat că pentru a restabili echitatea socială, a corecta și a resocializa condamnatul, și pentru a preveni comiterea de noi infracțiuni, este necesară aplicarea pedepsei cu închisoare.

79. Soluționând acțiunea civilă, instanța de apel a menționat că suma prejudiciului material cauzat BEM prin acțiunile ilegale ale lui Ilan Șor constituie

5.291.708.829, 71 de lei. Prin urmare, această sumă a fost dispusă spre încasare. Instanța a menționat că întinderea prejudiciului este confirmat prin raportul Kroll (f.d. 99-108, vol. 10).

80. Instanța de apel a confirmat decizia primei instanțe privind cheltuielile judiciare. Suma de 42.483,84 de lei a fost cheltuită pentru traducerea actelor de procedură. Aceste cheltuieli se suportă de stat. Ele nu sunt incluse în cheltuielile de judecată, conform art. 228 Cod de procedură penală (f.d. 198-199, vol. 52).

81. [Decizia motivată](#) a instanței de apel, care are 200 de pagini, a fost pronunțată și publicată pe portalul instanțelor judecătorești la 30 mai 2023. La pronunțare au fost prezenți procurorul Irina Gheorghisțean și avocatul Iulian Balan.

g. Cererile de recurs

82. La 28 iunie 2023, avocații Iulian Balan, Denis Calaida și Aurel Colenco au formulat o cerere comună de recurs în numele lui Ilan Șor. Aceștia solicită casarea hotărârilor adoptate pe caz și adoptarea unei noi soluții. În funcție de argumentele admise de instanța de judecată, soluția variază. Dacă nu există elementele constitutive ale infracțiunii, Ilan Șor trebuie să fie achitat pentru ambele capete de acuzare. Dacă nu există temei pentru achitare, avocații solicită dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel. Dacă nici achitarea, nici rejudecarea nu sunt posibile, avocații solicită încetarea procesului, invocând ilegalitatea disjungerii cauzei și caracterul incomplet al rechizitoriului. Cererea de recurs este întemeiată art. 427 alin. (1) pct. 2), 4), 6), 8), 11), 15) și 16) Cod de procedură penală. Recursul are 407 pagini (vol. 54).

83. Apărătorii invocă că instanța de apel ar fi trebuit să adopte o hotărâre conform art. 415 alin. (1) pct. 3) din Codul de procedură penală (dispunerea rejudecării). În primă instanță, judecătorul Andrei Niculcea a participat la două proceduri penale care vizau aceleași fapte, împotriva lui Vladimir Filat și Ilan Șor. Apărarea a sesizat inadmisibilitatea participării judecătorului Andrei Niculcea în instanța de apel la 26 noiembrie 2021 (prin două cereri) și 19 octombrie 2022. Două din ele au fost respinse ca depuse peste termen. O cerere din 26 noiembrie 2011 a rămas fără soluționare. Încălcări a compunerii completului de judecată au fost admise și în instanța de apel. Completul de apel a fost format din patru judecători. Membrii completului de judecată din instanța de apel au fost supuși presiunilor politice din partea Președintelui țării, a Ministrului Justiției și Președintelui Parlamentului, ultimii făcând declarații publice în defavoarea lui Ilan Șor. Acest fapt demonstrează lipsa de obiectivitate a judecătorilor, condamnarea lui Ilan Șor fiind previzibilă.

84. Trimiterea la rejudecare urma a fi dispusă și deoarece în prima instanță, în calitate de interpret, au participat persoane ce nu avea autorizație. A fost astfel lezată dreptul la un proces echitabil. Apărarea, la judecarea apelului, la etapa susținerilor verbale, a înștiințat instanța despre încălcarea dată, dar ultima a omis să se expună cu privire la acest aspect.

85. Procesul penal în privința lui Ilan Șor urmează a fi încetat deoarece, la momentul disjungerii, a fost ignorat caracterul indivizibil al cauzelor penale, fapt ce a dus la apariția unor erori procedurale în detrimentul echității procedurii și stabilirii adevărului, fiind invocată hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, din 09 noiembrie 2020, nr. 10-1896/2020 (nepublicată). Prin dispunerea disjungerii cauzei, apărării îi este îngădit accesul la probele din dosarul de bază (nr. 2014978151) și a afectat dreptul la apărare.

86. Învinuirea pe capătul de acuzare adus în baza art. 190 Cod penal nu conține date cu privire la faptul dacă au survenit consecințele prejudiciabile. În textul învinuirii se descrie doar modul de obținere a fiecărui credit, fără mențiunea restituirii/nerestituirii creditului. În plus, constatările în fapt făcute de instanța de apel depășesc limitele învinuirii.

87. Recurenții susțin că instanța de apel doar a enumerat probele. Ea nu a luat în considerare argumentele referitoare la inadmisibilitatea probelor acuzării. Astfel, referitor la declarațiile martorilor Ivan Ursu, Viorel Bîrca, Stanislav Budza, Olga Pavlovici, Oxana Covalenco, Alexandr Petrov, Andrei Nirăuța și Sergiu Istrati depuse în cursul urmăririi penale și în prima instanță, apărarea a solicitat declararea inadmisibilității pe motiv că a fost încălcat dreptul la tăcere și libertatea la auto-incriminare. De asemenea, în instanța de apel nu au fost citite declarațiile depuse de martori în primă instanță. O scrisoare de la AS Privatbank nu există în materialele cauzei. Declarațiile martorului Marcel Dohotaru constituie o mărturie acuzatorie, susceptibilă să întemeieze într-un mod substanțial condamnarea lui Ilan Șor, dar acuzarea nu a întreprins măsuri pentru a-l audia din nou pe acesta în instanța de apel, fapt ce a dus la încălcarea art. 415 alin. (2¹) Cod de procedură penală. Inadmisibile sunt și documentele ce țin informații cu privire la rulajele conturilor bancare a companiilor rezidente cât și nerezidente. Cele din urmă constituie secret bancar și urmau a fi administrate doar prin mandat judecătoresc. Aceste documente nu au fost recunoscute în calitate de mijloace materiale de probă, iar o ordonanță sau o încheiere în acest sens lipsește. A fost încălcată procedura de obținere a informației de SPCSB de la Unitatea de Inteligență Financiară din Letonia. Aceasta a fost administrată cu derogări de la Memorandumul încheiat între Moldova și Letonia. Inadmisibile sunt și noile probe administrate de acuzare la etapa judecării apelului. Acestea au fost administrate cu încălcarea dreptului la un proces echitabil. Acuzarea nu a prezentat probe ce ar confirma că acestea au fost ridicate din materialele cauzei penale nr. 2014978151 și nu a indicat motivele care au împiedicat prezentarea lor în primă instanță, probele date existând până la trimiterea cauzei în judecată. Memorandumul Kroll este inadmisibil deoarece a fost administrat cu încălcarea dreptului la interpret și nu pot fi verificate informațiile conținute în acesta. El nu conține date cu privire la persoanele ce au întocmit raportul, relațiile acestora cu participanții la proces, documentele ce confirmă calitatea de specialist, prevenirea de răspundere penală, etc. Compania Kroll nu este nici organ de urmărire penală, nici organ de constatare și nici parte în proces.

88. Circumstanțele pe care instanța de apel le consideră ca fiind dovedite prin probele la care face trimitere nu corespund datelor obținute de acestea, fiind prezentă o gravă eroare de fapt. Motivele expuse de instanța de apel sunt abstracte, echivoce, vagi și contradictorii.

89. În 28 iunie 2023, avocatul Shaul Brazil a formulat cerere de recurs în numele lui Ilan Șor, solicitând casarea deciziei și adoptarea unei noi soluții de achitare. În drept, cererea de recurs este întemeiată pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) și 8) Cod de procedură penală (f.d. 1-30, vol. 55). Potrivit recurentului instanța de apel nu i-a acordat termen rezonabil pentru a examina materialele dosarului și pentru a pregăti apărarea lui Ilan Șor. Acuzarea nu a reușit să prezinte probe ce ar dovedi existența prejudiciului material. Ilan Șor a susținut că creditele acordate au fost rambursate integral până la 26 noiembrie 2014. Această afirmație a apărării a fost confirmată de specialistul Ana Litr. Instanța de apel a substituit propria evaluare a documentelor contabile cu evaluarea unui auditor profesionist și autorizat și a dat o interpretare greșită celor relatate de specialist. Instanța de apel și-a întemeiat concluzia de condamnare pe declarațiile martorului Matei Dohotaru depuse în primă instanță, menționând că acestea se confirmă prin declarațiile martorului Andrei Tcaci, cu toate că în declarațiile celui din urmă nu se face referire la afirmația că descoperirile de cont ale BC Banca Socială SA la PrivatBank ar fi manipulate sau fictive. Declarațiile reprezentantului părții civile și ale martorilor Tatiana Șeremet, Ion Garștea și Tatiana Juc nu au dezvăluit în niciun mod implicarea lui Ilan Șor în săvârșirea infracțiunilor. Ei au explicat că nu au verificat rambursarea creditelor și nu au știu dacă acestea erau stinse.

90. Raportul Kroll nu este admisibil ca probă deoarece se bazează pe o singură sursă – datele obținute de la BNM – fără o verificare independentă a sursei și veridicității acestora. Totodată, cele indicate în raport sugerează că nu a avut loc o investigație bazată pe dovezi. Instanța de apel s-a bazat pe o scrisoare oficială trimisă de PrivatBank lui Matei Dohotaru, probă ce nu a fost dezvăluită apărării. Tot ea în mod greșit a respins declarațiile martorilor Viorel Bîrca, Irina Bargeeva, Elena Golovcenco și Vlad Răilean potrivit cărora împrumuturile acordate de BEM au fost rambursate integral.

91. Singura probă pe care se bazează învinuirea de spălare de bani o constituie probele bancare letone, însă niciun martor de la PrivatBank nu a fost audiat pentru a confirma veridicitatea dovezilor, iar cele din urmă au fost administrate cu încălcarea legii.

92. La 30 ianuarie 2024, avocatul Shaul Brazil, asistat de avocatul Aurel Colenco, a depus recurs suplimentar (f.d. 94-114, vol. 57). Aceștia solicită casarea deciziei și adoptarea unei noi soluții: a) de achitare a lui Ilan Șor pentru ambele capete de acuzare și b) alternativ, dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel. În cererea de recurs suplimentar nu se menționează expres temeiul prevăzut de art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală. Prin ea se arată că apărarea a dispus prin Ordonanța 1782 din USC obținerea de probe - declarațiile martorului

Matei Dohotaru. În textul recursului suplimentar se face analiza declarațiilor inițiale și a declarațiilor făcute de martor în SUA. În viziunea apărării, declarațiile lui Matei Dohotaru nu sunt suficiente pentru a constata vinovăția lui Ilan Șor, deoarece nu se bazează pe circumstanțele pe care martorul le-a văzut personal, ci pe declarațiile și constatările altor persoane.

h. Judecarea recursurilor și cererile suplimentare ale apărării

93. La 09 august 2023, Curtea Supremă de Justiție a solicitat părților depunerea referinței la recurs. La 23 noiembrie 2023 și, respectiv, 30 ianuarie 2024 procurorul Irina Gheorghiştean (f.d. 32-54, vol. 57) și reprezentantul părții civile Grigore Olaru (f.d. 89-92, vol. 57) au depus referințe prin care pledează pentru inadmisibilitatea recursurilor, ca fiind vădit neîntemeiate. Ei subliniază că argumentele formulate în recursuri au fost deja analizate de instanța de apel. Toate aspectele relevante cauzei au fost considerate, iar instanța de apel a emis o decizie bine fundamentată, fiind respectat toate procedurile legale.

94. În recursuri, apărarea a susținut nevinovăția lui Ilan Șor. Acesta a susținut că acuzarea nu a întreprins toate acțiunile în vederea colectării de probe. Apărarea a prezentat probe noi în recurs, și anume: rezultatele audierii specialistului Mihail Gofman, motivând că audierea lui a fost solicitată în instanța de apel. Gofman nu a putut fi audiat direct deoarece nu se afla în țară. Având în vedere acest impediment și conform prevederilor Legii nr. 260 din 19 iulie 2002, Mihail Gofman a fost audiat independent de apărare. Specialistul a afirmat că singura cale prin care SPCSB putea intra în posesia unor informații legate de tranzacțiile ce au avut loc cu implicarea entităților străine în afara teritoriului RM era prin intermediul canalului de comunicare a Grupului EGMONT. Acestea nicidecum nu putea îmbrăca forma unor documente bancare primare cum ar fi: rulaje sau/și extrase bancare. (f.d. 117-176, vol. 57); raportul specialistului Andrei Malai deoarece solicitarea privind audierea acestuia a fost depusă în instanța de apel, dar acesta a respinsă. Totodată, acuzarea a fost împotriva audierii specialistului, dar nu a obiectat la anexarea raportului. Raportul respectiv combate practic declarațiile martorului Matei Dohotaru, care a expus un procedeu prin care ar fi fost create mijloace financiare în mod artificial. În acest context, specialistul Andrei Malai a răspuns la întrebarea privind posibilitatea manipulării contului „Nostro” (contul bancar al unei bănci deschis la o altă bancă) într-un Sistem Bancar Automatizat (SBA). Malai a explicat că, de fapt, contul „Nostro” într-o bancă este corelat cu contul „Loro” în banca corespondentă. Astfel, orice manipulare efectuată în propriul SBA nu poate duce la mărirea soldului contului „Nostro” fără ca acest lucru să fie reflectat și în contul „Loro” din sistemul bancar al băncii corespondente. În esență, intervențiile într-un sistem bancar automatizat sunt „oglundite” în cel al băncii corespondente, iar mărirea soldului nu poate fi realizată fără o înregistrare corespunzătoare în ambele bănci (f.d. 178-267, vol. 57); rechizitoriul din anul 2023 în privința lui Vladimir Plahotniuc care constituie o probă ce confirmă faptul că argumentele recursurilor înaintate sunt întemeiate. Acestea confirmă erorile judiciare indicate în pct. 6) și 8) și pct. 11), așa cum sunt

descrise în filele 243-255 și 329-394 (recursul avocaților Aureliu Colenco, Denis Calaida și Iulian Balan). Rechizitoriul respectiv provine de la partea acuzării și a fost produs și făcut cunoscut după pronunțarea deciziei de instanța de apel (filele 5-376, vol. 59); declarațiile martorului Matei Dohotaru depuse în instanța de judecată din SUA obținute în urma solicitării ordonanței în temeiul art. 1782 din 28 USC. Potrivit declarațiilor martorul a recunoscut că nu a văzut și nu a examinat vreodată documentele bancare care stau la baza acuzațiilor aduse lui Ilan Șor. Prin urmare, noile mărturii subminează probele pe care se întemeiază acuzarea (f.d. 1-294, vol. 58). În plus martorul a arătat că a primit indicații de la procurorul pe caz, Octavian Iachimovschi, de a susține confidențialitatea în materie de aplicare a legii și secretului de stat cu privire la subiectele legate de mărturia lui Dohotaru și de relațiile acestuia cu acuzarea. În una din scrisorile parvenite de la procuror, acesta a recunoscut că nu s-a încercat să se recurgă la mecanismele de asistență judiciară reciprocă disponibilă. Acest fapt rezultă și din scrisoarea parvenită de la avocatul Valeriu Bodean, apărător al lui Denis Ulanov (rechizitoriul întocmit în privința lui fiind anexat la cerere), din care rezultă că audierea lui Matei Dohotaru a fost posibilă (toate actele din vol. 61).

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

95. Art. 16 alin. (2) Cod de procedură penală prevede următoarele:

„(2) Persoana care nu posedă sau nu vorbește limba de stat are dreptul să ia cunoștință de toate actele și materialele dosarului, să vorbească în fața organului de urmărire penală și în instanța de judecată prin interpret.”

96. Art. 85 alin. (1)-(2) Cod de procedură penală prevede următoarele:

„**Art. 85.** Interpretul, traducătorul

(1) Interpret, traducător este persoana care cunoaște limbile necesare pentru interpretarea semnelor celor muți ori surzi sau traducere, precum și terminologia juridică, nu este interesată în cauza penală și acceptă să participe în această calitate. Interpretul, traducătorul este desemnat în această calitate de organul de urmărire penală sau de instanța de judecată în cazurile prevăzute de prezentul cod. Interpretul, traducătorul poate fi numit din rândul persoanelor propuse de către participanții la procesul penal.

(2) Judecătorul, procurorul, persoana care efectuează urmărirea penală, apărătorul, reprezentantul legal, grefierul, expertul, martorul nu sînt în drept să-și asume obligații de interpret, traducător chiar dacă posedă limbile și semnele necesare pentru traducere.”

Art. 1 alin. (1) - (3) a Legii nr. 264/2008, cu privire la statutul, autorizarea și organizarea activității de interpret și traducător în sectorul justiției, prevede:

„(1) Prezenta lege reglementează statutul, autorizarea și organizarea activității interpreților și traducătorilor implicați în activitatea Consiliului Superior al Magistraturii, Ministerului Justiției, organelor procuraturii, organelor de urmărire penală, instanțelor judecătorești, notarilor, avocaților și

executorilor judecătorești.

(2) Pentru organele indicate la alin.(1) pot efectua interpretări și/sau traduceri doar interpreții și/sau traducătorii autorizați.

(3) Prin excepție de la alin. (2), în cazurile în care nu există interpreți și/sau traducători autorizați din/în limbile pentru care se solicită interpretarea și/sau traducerea ori interpreții și/sau traducătorii autorizați nu pot fi contractați pentru efectuarea interpretării și/sau traducerii, organele indicate la alin.(1) (printre care sunt și instanțele judecătorești) pot folosi persoane care cunosc limbile din/în care se face interpretarea și/sau traducerea, dar care nu sînt autorizate.”

97. Până la 01 septembrie 2023, termenul de recurs era de 30 de zile de la data pronunțării deciziei instanței de apel. Codul de procedură penală nu prevedea repunerea în termen a recursurilor împotriva deciziei instanței de apel, însă Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 9/2009 cu privire la judecarea recursului ordinar în cauza penală menționează:

„9. Termenul de declarare a recursului ordinar împotriva hotărîrilor instanțelor de apel, potrivit prevederilor art. 422 CPP, este de 2 luni de la data pronunțării deciziei, dacă legea nu dispune altfel, iar în cazul redactării deciziei - de 2 luni după înștiințarea în scris a părților despre semnarea deciziei redactate de judecătorii completului de judecată. ...

În cazul în care recursul este depus peste termenul prevăzut de lege, instanța este obligată să stabilească motivele întârzierii și, dacă constată motive întemeiate, va trimite recursul pentru judecare.

Motive întemeiate pot fi: existența cazului fortuit sau a forței majore, fie existența unei alte cauze care a pus titularul recursului în situația de a nu putea acționa în conformitate cu interesele sale și în lipsa căreia ar fi acționat în conformitate cu aceste interese. De exemplu, inculpatului i-a fost înmînată mai tîrziu ... copia de pe sentința tradusă în limba maternă sau în limba pe care o cunoaște.

25. ... Recursul este tardiv atunci cînd a fost declarat peste termenul stabilit în art. 422 CPP, excepție fiind condițiile repunerii în termen.”

98. Art. 413 alin (2) și (3) Cod de procedură penală prevede în prezent următoarele:

„(3) Instanța de apel, la cererea părților, poate cerceta suplimentar probele administrate în primă instanță și poate administra probe noi.

(4) În cazul în care invocă necesitatea administrării de noi probe, părțile trebuie să indice aceste probe și mijloacele cu ajutorul cărora pot fi administrate, precum și motivele care au împiedicat prezentarea lor în primă instanță.”

99. Conform art. 422 Cod de procedură penală, în vigoare la data depunerii recursului, termenul de recurs este de 30 de zile de la data pronunțării deciziei.

100. Cererile de recurs au fost depuse până la 01 septembrie 2023. La

acea dată, partea relevantă a art. 427 alin. (1) pct. 2), 4), 6), 8), 11), 15) și 16) Cod de procedură penală prevedea:

„(1) Hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în următoarele temeuri:

2) instanța nu a fost compusă potrivit legii ori au fost încălcate prevederile art. 30, 31 și 33;

4) judecata a avut loc fără participarea procurorului, inculpatului, precum și a apărătorului, interpretului și traducătorului, când participarea lor era obligatorie potrivit legii;

6) instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii sau acesta este expus neclar, sau instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței;

8) nu au fost întrunite elementele infracțiunii sau instanța a pronunțat o hotărâre de condamnare pentru o altă faptă decît cea pentru care condamnatul a fost pus sub învinuire, cu excepția cazurilor reîncadrării juridice a acțiunilor lui în baza unei legi mai blînde;

15) instanța de judecată internațională, prin hotărâre pe un alt caz, a constatat o încălcare la nivel național a drepturilor și libertăților omului care poate fi reparată și în această cauză;

16) norma de drept aplicată în hotărîrea atacată contravine unei hotărîri de aplicare a aceleiași norme date anterior de către Curtea Supremă de Justiție.”

101. La moment, art. 427 alin. (3) Cod de procedură penală prevede următoarele:

„(3) Aprecierea probelor dată de prima instanță și instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului în care se invocă temeiul de la alin.(1) pct. 6) sau a cazului în care Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimiterea la rejudecare. În cazul respingerii nejustificate a administrării probei în instanța de apel într-o cauză care a fost trimisă anterior la rejudecare sau în cazul în care se invocă temeiul de la alin.(1) pct.6), prevederile art. 413 alin. (3) și (4) se aplică în mod corespunzător.”

102. Articolul 434 Cod de procedură penală prevede:

„**Articolul 434.** Limitele judecării recursului

Judecând recursul, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii atacate prin prisma temeiurilor prevăzute la art. 427.”

103. În perioada relevantă, Codul penal prevedea următoarele:

Articolul 190. Escrocheria

(1) Escrocheria, adică dobîndirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere,

(2) Escrocheria săvârșită:

b) de două sau mai multe persoane;

d) cu folosirea situației de serviciu

(5) Acțiunile prevăzute la alin. (1), (2) ... săvârșite în proporții deosebit de mari

se pedepsesc cu închisoare de la 8 la 15 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 5 ani.

Articolul 243. Spălarea banilor

(1) Spălarea banilor săvârșită prin:

a) convertirea sau transferul bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite, în scopul de a tăinui sau de a deghiza originea ilicită a bunurilor sau de a ajuta orice persoană, implicată în comiterea infracțiunii principale, de a se sustrage de la consecințele juridice ale acestor acțiuni;

b) tănuirea sau deghizarea naturii, originii, amplasării, dispunerii, transiterii, deplasării proprietății reale a bunurilor ori a drepturilor aferente de către o persoană care știe sau trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite;

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

c) cu folosirea situației de serviciu

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:

b) în proporții deosebit de mari,

se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 10 ani.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

104. Recursurile în această cauză au fost depuse pînă la 01 septembrie 2023. Conform art. 3 alin. (1) Cod de procedură penală, judecătorul emite actul de dispoziție conform legii procesuale penale în vigoare la ziua emiterii lui. Alin. (2) al aceluiași articol permite caracterul ultraactiv al legii procesual penale, însă doar cu condiția că caracterul ultraactiv este prevăzut de legea nouă. Legea nr. 246/2023, în vigoare din 01 septembrie 2023, a schimbat fundamental temeiurile și procedura de judecare a recursurilor împotriva deciziilor instanței de apel. Această lege conține o normă de acordare a caracterului ultraactiv al prevederilor abrogate prin Legea 246/2023, însă norma în cauză se referă doar la temeiurile de recurs. Prin urmare, toate celelalte schimbări aduse procedurii de examinare a recursurilor prin Legea nr. 246/2023, inclusiv cele privind admisibilitatea recursului, limitele judecării recursului și decizia instanței de recurs, se vor aplica și recursurilor care au fost declarate pînă la 01 septembrie 2023 (*mutatis mutandis* decizia CSJ nr. [Ira-854/2022](#), § 84).

a. Noile probe prezentate în recurs

105. Conform art. 427 alin. (3) Cod de procedură penală, aprecierea probelor dată de prima instanță și instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs. Din această prevedere rezultă că toate probele urmează a fi prezentate în instanța de fond și apel, iar instanța de recurs verifică, în limitele legale, doar admisibilitatea probelor și legalitatea administrării și aprecierii acestor probe. Alin. (3) totuși prevede două excepții de la această regulă. Curtea Supremă de Justiție poate evalua probele în cadrul unui recurs, dacă: a) se invocă temeinic art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală (hotărârea arbitrară sau bazată pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor) sau b) cauza se examinează repetat, după trimiterea la rejudecare fiind identificate erori în modul în care au fost apreciate sau interpretate probele în prima instanță sau în instanța de apel. Anume în aceste situații este admisibil ca în Curtea Supremă de Justiție să poată fi prezentate probe noi, cu condiția solicitării administrării probei în instanța de apel și respingerii nejustificate a acestei cereri.

106. Probele care au apărut după pronunțarea deciziei instanței de apel nu pot fi administrate în Curtea Supremă de Justiție. Acest fapt rezultă implicit din art. 434 Cod de procedură penală, care prevede că Curtea Supremă de Justiție verifică legalitatea hotărârii atacate. Dacă apar probe noi, persoana interesată poate solicita revizuirea hotărârii în temeiul art. 458 alin. (3) pct. 2) Cod de procedură penală. În schimb, instanța de apel, la recurs, poate examina și probe noi, deoarece verifică atât legalitatea, cât și temeinicia hotărârii, conform art. 448 alin. (1) Cod de procedură penală.

107. Această cauză este la prima judecare în recurs. Prin urmare, cererile apărării de administrare a probelor noi (a se vedea para. 94) poate fi admisă doar în măsura în care Curtea Supremă de Justiție va constata că argumentul cu privire la caracterul arbitrar al deciziei instanței de apel este temeinic, adică nu este vădit neîntemeiat, iar respingerea administrării probei în instanța de apel a fost nejustificată. Acest fapt nu exclude de asemenea dreptul Curții Supreme de Justiție de a institui termene de decădere.

108. Completul de asemenea notează că Curtea Supremă de Justiție a instituit pentru părți un termen de decădere pentru prezentarea probelor, acesta expirând la 10 octombrie 2024 (a se vedea para. 21). În pofida acestui fapt, avocatul Aureliu Colenco a solicitat administrarea de probe noi după această dată (a se vedea para. 26). Prin urmare, orice probă prezentată după 10 octombrie 2024 nu va fi examinată. Instanța are totuși dreptul, dacă consideră necesar, să se pronunțe asupra probelor care au apărut după 10 octombrie 2024, deoarece acestea nu puteau fi prezentate instanței până la 10 octombrie 2024.

b. „Recursul suplimentar” din 30 ianuarie 2024

109. Decizia motivată în această cauză a fost pronunțată la 30 mai 2023. La pronunțare a fost prezent unul din avocații lui Ilan Șor, iar decizia a devenit disponibilă pe portalul instanțelor judecătorești în aceeași zi. Instanța trebuie să

decidă în primul rând dacă recursul din 30 ianuarie 2024 (a se vedea para. 92) a fost înaintat în termen. Conform legii în vigoare la data pronunțării deciziei instanței de apel, termenul de recurs era de 30 de zile. Acest termen urma a fi calculat de la data pronunțării deciziei instanței de apel. Art. 422 Cod de procedură penală nu menționa expres dacă termenul de 30 de zile urma a fi calculat de la data pronunțării dispozitivului deciziei instanței de apel sau de la pronunțarea deciziei motivate. Având în vedere că cererea de recurs trebuie să conțină motivele pe care se întemeiază, este judicios ca acest termen să curgă de la data deciziei motivate (*mutatis mutandis* încheierea CSJ nr. [1ra-1570/2023](#), § 19).

110. Termenul de 30 de zile de la pronunțarea deciziei motivate a expirat la 01 iulie 2023. Recursul a fost depus după această dată, iar recurenții nu au solicitat repunerea în termen. Prin urmare, recursul depus la 30 ianuarie 2024 este tardiv. Completul notează totuși că, după expirarea termenului de recurs, recurentul poate dezvolta argumentele clar invocate în recurs, însă nu poate invoca argumente noi.

b. Recursurile depuse la 28 iunie 2023

111. Cele două recursuri (a se vedea para. 82 și 89) au fost declarate în mai puțin de 30 de zile de la pronunțarea deciziei motivate a instanței de apel, adică au fost depuse în termen.

112. Art. 434 Cod de procedură penală prevede că instanța de recurs verifică „legalitatea hotărârii atacate” doar „în limitele invocate în recurs”. Această prevedere nu permite instanței de recurs să admită recursul din alte considerente decât cele invocate în recurs. De asemenea, ea nu permite instanței de recurs să verifice oportunitatea unei soluții judecătorești date de instanța de fond sau apel atât timp cât aceasta este legală. Totuși, legea nu interzice instanței de recurs să recalifice considerentele invocate în recurs de la un temei de recurs la altul (*mutatis mutandis* deciziile nr. [1ra-1520/2023](#), § 56; [1ra-325/2024](#), § 25).

113. Recursurile sunt depuse în temeiul art. 427 alin. (1) pct. 2), 4), 6), 8), 11), 15) și 16) Cod de procedura penală în vigoare până la 01 septembrie 2023. Cererile de recurs invocă, în parte, aceleași argumente. Pentru a facilita înțelegerea hotărârii adoptate, ele vor fi examinate împreună prin prisma temeiului de recurs respectiv.

Art. 427 alin. (1) pct. 2) Cod de procedura penală

114. Recurenții susțin că judecătorul Andrei Niculcea, care a examinat cauza în prima instanță, se afla în incompatibilitate. El a participat la examinarea cauzelor Platon și Filat, care se bazează pe aceleași fapte. Potrivit apărării, acest fapt este interzis de art. 33 alin. (2) pct. 6) Cod de procedură penală (există alte circumstanțe care pun la îndoială rezonabilă imparțialitatea judecătorului).

115. Acest argument a fost invocat de Aurel Colenco și Denis Calaida în cererea de apel depusă la 21 noiembrie 2021 (a se vedea f.d 165-168, vol. 43) și susținut și în cererea depusă la 19 octombrie 2022 a avocatului Iulian Balan (a se vedea f.d. 157-166, vol. 47). Aceste cereri au fost apreciate de instanța de apel ca apel suplimentar și au fost respinse ca fiind tardive (a se vedea para. 71). În această

parte, sentința nu a fost casată de instanța de apel. Având în vedere art. 427 alin. (2) Cod de procedură penală, acest argument nu poate fi invocat în recurs.

116. În scopul uniformizării practicii judecătorești, completul totuși explică că legislația nu interzice judecătorului să participe în calitate de judecător la judecarea cauzelor conexe. Judecătorul nu poate participa la judecarea cauzei doar dacă el a luat în această cauză hotărâri anterioare judecării, în care și-a expus opinia asupra vinovăției sau nevinovăției acuzatului (art. 33 alin. (2) pct. 5) Cod de procedură penală). Cu alte cuvinte, judecătorul poate participa ulterior la examinarea cauzelor conexe, atât timp cât, în cauza precedentă, el nu s-a expus asupra vinovăției acuzatului (*mutatis mutandis*, CtEDO, [Kriegisch v. Germania](#) (dec.), 2010; [Khodorkovskiy și Lebedev v. Rusia](#), 2013, § 544). Mai mult, acest lucru poate fi invocat doar în apel. Având în vedere obiectul examinării în instanța de apel, care presupune rejudecarea fondului cauzei, astfel de carențe comise în prima instanță sunt absorbite prin examinarea apelului.

117. Invocând art. 33 Cod de procedură penală în procesul judecării cauzei în instanța de apel, recurenții susțin că, contrar legii, în aceasta cauză au fost desemnați aleatoriu patru judecători în loc de trei, câți ar trebui să fie conform legii. Recurenții susțin că instanța nu a fost constituită conform legii. Completul reiterează că, conform art. 434 Cod de procedură penală, instanța de recurs verifică legalitatea hotărârii atacate. Decizia contestată a fost pronunțată de un complet din trei judecători din cei patru desemnați aleatoriu. Eventuala eroare admisă la constituirea completului nu a afectat cu nimic decizia contestată. Apărarea a invocat că și cei trei judecători care au emis decizia contestată nu puteau participa la examinarea apelului, deoarece au examinat cauze conexe. Acest argument este vădit nefondat, din considerentele menționate în para. 116.

118. Apărarea susține că apelul nu a fost examinat de o instanță imparțială. Aceasta se datorează declarațiilor politicianilor despre cauză, care pot fi considerate o presiune asupra instanței. Completul este de acord cu apărarea că prezenta cauză este una de rezonanță. Totuși, imparțialitatea judecătorului se prezumă până la proba contrară (*mutatis mutandis*, CtEDO, [Hauschildt c. Danemarca](#), 1989, § 47; [Kyprianou v. Cipru](#), 2005, § 119). Politicienii au libertatea de exprimare, iar legislația instituie suficiente garanții pentru ca judecătorii să poată soluționa cauzele independent de doleanțele politicianilor. Poziția politicianilor cu privire la această cauză nu este suficientă pentru a pune la îndoială rezonabilă imparțialitatea judecătorilor care au examinat apelul. Apărarea nu a invocat în recurs circumstanțe specifice care ar putea trezi dubii privind imparțialitatea membrilor completului. În orice caz, acestea trebuiau invocate prin intermediul recuzarilor. Logică apărării este că, din cauza declarațiilor politicianilor, judecătorii curții de apel nu sunt imparțiali. Acceptarea acesteia ar însemna că nici un judecător din Republica Moldova nu ar trebui să examineze cauza, deoarece declarațiile au fost făcute de cei mai înalți oficiali din țară. O asemenea interpretare este inacceptabilă, deoarece ar duce la un blocaj instituțional și imposibilitatea examinării acestei cauze, dar și altor cauze de rezonanță.

119. În concluzie, în această parte recursul este vădit neîntemeiat.

Art. 427 alin. (1) pct. 4) Cod de procedura penală

120. Apărarea invocă că prima instanță a examinat cauza fără participarea unui interpret autorizat, fapt ce lezează dreptul prevăzut de art. 6 § 3 lit. e) CEDO. De interpret avea nevoie Ilan Șor.

121. Curtea Supremă de Justiție a examinat argumentul privind participarea interpretului în ședința de judecată (*mutatis mutandis* decizia [1re-159/2023](#), §§ 40-45) și privind calității interpretării asigurate (*mutatis mutandis* decizia [1ra-854/2022](#), §§ 109 și 110). Cele statuate în deciziile nominalizate sunt aplicabile acestei cauze.

122. În plus, la momentul intervenirii în proces a interpreților care, în viziunea recurenților, nu ar fi fost autorizați, partea apărării nu a înaintat recuzări și nu a sesizat prima instanță despre controlul calității interpretării asigurate. La fel, apărarea, în procedura de apel și recurs, nu a susținut că a fost în imposibilitate de a ridica problemele legate de calitatea interpretării în timpul procesului la prima instanță, ci doar susțin că interpreții nu erau autorizați deși art. (1) alin. (3) din Legea nr. 264/2008 permite persoanelor care nu sunt autorizate în calitate de interpreți, în mod excepțional, să efectueze traduceri din și în limba pe care o cunosc (a se vedea para. 96).

123. Chiar dacă condamnatul este vorbitor de limbă rusă și a solicitat asistență în materie de interpretare, la audieri el a indicat că învinuirile aduse îi sunt clare. Condamnatul a depus declarații și a participat activ în prima instanță la interogarea părții civile și a martorilor. La nici o etapă a procesului penal, Ilan Șor nu a susținut că nu a înțeles acuzațiile, ce se întâmplă în instanță, și că prin aceasta i-a fost afectat dreptul la apărare. Condamnatul și-a ales avocații și nu a susținut vreodată că nu înțelege ce îi comunică avocații. Avocații de asemenea nu au declarat că au avut dificultăți în comunicarea cu condamnatul.

124. Completul notează și că Ilan Șor a locuit pe teritoriul Republicii Moldova mai mult de 20 de ani. El a fost ales primar al or. Orhei, o regiune populată preponderent de vorbitori de limbă română. În aparițiile sale publice, el ocazional vorbea în limba română, iar declarațiile sale în prima instanță au fost scrise în limba romană și semnate de condamnat (a se vedea para. 45).

125. În concluzie, și în această parte recursul este vădit neîntemeiat.

Art. 427 alin. (1) pct. 6) coroborat cu pct. 15) Cod de procedură penală

126. Art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală se referă la motivarea deciziei instanței de apel. Ea include cinci situații distincte, iar la caz, apărarea în cererile de recurs a invocat că: a) instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel; b) hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, c) motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii și d) instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția. Invocând prezența

aceste erori de drept recurenții sunt de părere că această cauză urmează a fi trimisă la rejudecare în instanța de apel.

127. Conform art. 435 Cod de procedură penală, Curtea Supremă de Justiție poate dispune rejudecare cauzei doar dacă eroarea judiciară admisă de curtea de apel nu poate fi corectată în instanța de recurs. Prin urmare, remiterea la rejudecare este excepție, iar înlăturarea de către instanța de recurs a erorii, fără remitere la rejudecare, este regula. Pentru aceasta, instanța de recurs poate chiar da o nouă apreciere probelor cauzei, în mod obișnuit, după convocarea părților în ședință. Convocarea părților în ședință nu este absolut necesară atunci când Curtea Supremă acceptă aprecierea probelor dată de instanțele judecătorești inferioare (*mutatis mutandis*, decizia nr. [1ra-1737/2022](#), § 30).

128. Mai mult, instanța de recurs reiterează că simplul fapt al dezacordului cu motivarea instanței de apel nu cade sub incidența art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, iar temeiul invocat de recurenți că, instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, ar trebui interpretat ca o obligație a instanței de apel să combată convingător toate argumentele din apel care, dacă ar fi admise, ar schimba soluția instanței. El nu poate fi interpretat ca obligând instanța să combată argumentele care nu pot avea vreun efect asupra soluției. Acesta este și standardul de motivare impus de art. 6 CoEDO (*mutatis mutandis*, CtEDO, [Moreira Ferreira v. Portugalia \(nr. 2\)](#), 2017, § 84 și [S.C. IMH Suceava S.R.L. v. România](#), 2013, § 40). De asemenea, instanța de apel poate, printr-o declarație generală, să respingă argumentul invocat în apel, subscriind motivării convingătoare a primei instanțe pentru respingerea argumentului respectiv (*mutatis mutandis*, CtEDO, [Garcia Ruiz v. Spania](#), 1999, § 26 și [Stepanyan v. Armenia](#), 2009, § 35).

129. În recursuri se invocă că instanța de apel nu a combătut convingător următoarele aspecte esențiale pentru judecarea cauzei:

- a) inadmisibilitatea probelor și insuficiența probatoriului;
- b) dovedirea înșelăciunii sau abuzului de încredere pentru constatarea vinovăției conform art. 190 Cod penal;
- c) dovedirea existenței însușirii, pentru constatarea vinovăției conform art. 190 Cod penal;
- d) dovedirea caracterului ilicit al sumelor creditate, pentru constatarea vinovăției conform art. 243 Cod penal;
- e) dovedirea existenței prejudiciului, având în vedere că creditele au fost restituite pe 25 și 26 noiembrie 2014, pentru admiterea acțiunii civile.

a. inadmisibilitatea probelor și insuficiența probatoriului

130. Instanța de apel a explicat detaliat de ce probele invocate pentru constatarea vinovăției lui Ilan Șor sunt admisibile, iar poziția apărării este neîntemeiată. Completul subscris argumentelor curții de apel. Completul va detalia totuși unele argumente.

131. Apărarea consideră că neaudierea lui Matei Dohotaru în instanța de apel

încalcă dreptul la apărare. În pofida constatării din para. 106-108, completul se va pronunța asupra acestui argument pentru a asigura o mai bună înțelegere a hotărârii sale. Art. 371 Cod de procedură penală permite de a da citire la etapa judecării cauzei declarațiilor martorilor audiați la etapa urmăririi penale conform art. 109 Cod de procedură penală. *A fortiori* este posibilă citirea în apel a declarațiilor martorului făcute în prima instanță în prezența apărării. Acest fapt nu contravine nici standardelor CtEDO, dacă lipsa martorului poate fi justificată convingător (*mutatis mutandis* [Al-Khawaja și Tahery v. Marea Britanie](#), 2011, §§ 119-147). Matei Dohotaru a fost audiat în prima instanță în prezența apărării, iar apărarea a avut oportunitatea să îi adreseze întrebări. Dohotaru nu este unicul martor care a făcut declarații despre restituirea fictivă a creditelor. Declarații similare au fost făcute în instanța de apel și de către Andrei Tcaci (a se vedea para. 67) și Tatiana Șeremet (a se vedea para. 65). Fictivitatea restituirii creditelor este confirmată și de documentele din dosar, precum documentele obținute din Letonia (a se vedea para. 48). Neaudierea lui Dohotaru în instanța de apel s-a datorat faptului că el nu mai locuia în Republica Moldova, ci în Statele Unite ale Americii. Momentul revenirii lui în Republica Moldova nu era cert, iar la acel moment audierea lui prin teleconferință de peste hotare nu era permisă de lege. Republica Moldova nu are un tratat de asistență juridică bilaterală cu Statele Unite ale Americii, iar cauza deja se examina în instanța de apel de patru ani când a fost finalizată cercetarea judecătorească. Mai mult, apărarea a formulat mai multe cereri (recuzare, numirea expertizei repetate, strămutare și excepții de neconstituționalitate repetate) care sugerau că ea tergiversează examinarea cauzei. Contrar celor susținute de apărare, rezultatele audierii lui Matei Dohotaru în Statele Unite ale Americii (a se vedea para. 96 și f.d. 199-273, vol. 58) nu relevă contradicții esențiale față de declarațiile făcute de acesta în prima instanță. În instanțele din Statele Unite ale Americii el a reiterat versiunea expusă în instanțele din Republica Moldova. Martorul a reiterat că a stabilit tranzacții SWIFT false la BC Banca Socială SA și că banca nu a avut lichidități pentru a acorda creditele din 25 și 26 noiembrie 2014. În plus, overdrafturile nu au existat. Aceste fapte au rezultat inclusiv dintr-o scrisoare de la PrivatBank. Mai mult, *stricto sensu*, această audiere a fost făcută în lipsa părții acuzării și a întrebărilor acesteia, ce o face inadmisibilă conform Codul de procedură penală a Republicii Moldova.

132. Apărarea de asemenea susține că în această cauză au fost audiați în calitate de martori persoane care sunt inculcate în alte cauze conexe. Acest fapt contravine dreptului de a nu se autoincrimina prevăzut de art. 90 alin. (3) pct. 8) Cod de procedură penală. Această normă a fost introdusă pentru a interzice audierea persoanei în calitate de martor și a folosi ulterior declarațiile date împotriva persoanei. Completul notează că dreptul de a nu se autoincrimina este prevăzut de art. 90 alin. (2) Cod de procedură penală. Unele persoane au folosit acest drept (a se vedea para. 63). Legislația nu interzice audierea persoanelor inculcate în cauze conexe. În orice caz, la depunerea declarațiilor în calitate de martor persoana este avertizată despre obligația de a spune adevărul. Ilan Șor nu a susținut niciodată că

a fost constrâns să depună declarații contrar voinței sale și că aceste declarații ulterior au fost folosite împotriva sa. Din contra, el a depus denunțul împotriva lui Vladimir Filat din inițiativă proprie (a se vedea para. 41).

133. Apărarea susține că instanțele de judecată nejustificat au refuzat efectuarea expertizei financiar-contabile, care putea stabili dacă însușirea a avut cu adevărat loc și, eventual, mărimea sumei însușite de Ilan Șor. Completul notează că o asemenea expertiză a fost dispusă în septembrie 2018, însă ea nu a putut fi efectuată din cauza lipsei documentelor financiare primare, care au ars (a se vedea para. 32) și neprezentării de către apărare a documentelor suficiente pentru experți. În asemenea circumstanțe, obținerea unei concluzii a experților ulterior nu era posibilă, iar argumentul apărării este nefondat.

b. dovedirea înșelăciunii sau abuzului de încredere

134. Completul notează că instanța de apel a statuat că înșelăciunea și abuzul de încredere au avut loc și s-au manifestat prin convingerea membrilor Consiliului BEM că cele patru companii sunt de succes și merită a fi creditate. Doi martori, Ivan Ursu și Stanislav Budza (a se vedea para. 39 și 44), au declarat că Ilan Șor i-a asigurat pe membrii Consiliului de administrație că cele patru companii sunt profitabile și merită să fie creditate, în pofida poziției negative a direcției credite (a se vedea para. 64). Ilan Șor nu a negat că el controla cele patru companii creditate și că avea scopul obținerii creditelor pentru a fi oferite ulterior altor persoane (a se vedea para. 40). Instanța de asemenea a constatat că creditele au fost obținute în baza unor garanții inexistente care se pretindea că au fost emise de trei bănci din Federația Rusă (a se vedea para. 36) și că cele patru companii erau controlate de Ilan Șor. Prin urmare, această concluzie a instanței de apel nu este vădit nerezonabilă.

c. dovedirea însușirii

135. Potrivit instanței de apel, Ilan Șor a fost implicat într-o schemă complexă de creditarea frauduloasă din BEM. Completul subscrie poziției instanței de apel. Completul mai subliniază că Ilan Șor nu neagă că controla efectiv cele patru companii creditate, însă susține că aceste tranzacții au fost făcute doar cu scopul de obține profit pentru bancă. Acest fapt rezultă și din adrese IP folosite de companiile implicate în schimă, care este folosită și de o companie afiliată lui Ilan Șor. În partea constatării vinovăției de către prima instanță în temeiul art. 196 Cod penal, el nici nu a contestat sentința. Completul notează suma enormă de bani creditate de BEM în mai puțin de o lună (a se vedea para. 37) și gaura financiară constatată la BEM după oferirea acestor credite. Versiunea că obținerea unei sume atât de mare de bani, prin obținerea frauduloasă a creditelor, fără scop de însușire a cel puțin o parte din acești bani, nu este credibilă. Acest fapt rezultă implicit și din declarațiile lui Șor făcute în cauzele penale împotriva lui Vladimir Filat și Chiril Luchinschi, în care el a declarat că a folosit o parte din alte credite pentru a-și soluționa problemele personale (a se vedea para. 41 și 43). Având în vedere garanțiile bancare false în baza cărora aceste credite au fost obținute, precum și

lipsa altor garanții reale privind restituirea creditelor, scopul de însușire este implicit.

136. Ilan Șor nu a negat că a obținut aceste credite prin intermediul celor patru companii. Însușirea s-a consumat la momentul încasării frauduloase a sumelor în contul celor patru companii. Scopul transferării ulterioare a sumelor și mărirea sumelor însușite sunt mai puțin relevante pentru calificarea faptelor conform art. 190 Cod penal. Întinderea sumei însușite este totuși relevantă pentru soluționarea acțiunii civile.

d. dovedirea caracterului „ilicite” al sumelor creditate

137. Completul este de acord cu poziția instanței de apel în această parte. Caracterul „ilicite” este confirmat și de cele menționate în para. 134-136. Completul reiterează că apărarea nu a adus o explicație plauzibilă pentru necesitatea deghizării scopului tranzacțiilor la transferarea ulterioară a banilor peste hotare de către cele patru companii care au obținut creditele. Aceste credite puteau fi eventual acordate direct beneficiarilor indicați de Ilan Șor, însă acest lucru nu a fost făcut, fiind folosită o schemă sofisticată de ascundere a originii surselor financiare, iar o parte importantă din acești bani, potrivit băncii, așa și nu au fost restituiți. Ilan Șor cunoștea despre originea ilicită a banilor și, la indicația acestuia, au fost efectuate transferurile peste hotare. Prin urmare, calificarea acestor acțiuni conform art. 243 Cod penal este corectă.

e. dovedirea existenței prejudiciului pentru admiterea acțiunii civile

138. Apărarea susține că acțiunea civilă nu putea fi admisă, deoarece creditele în cauză au fost restituite integral, inclusiv dobânda pentru ele. Reprezentantul BEM și procurorul susțin că notarea „credite restituite” a fost eronată, deoarece sumele pretins restituite au fost fictive, emise în urma unor manipulări comise la BC Banca Socială SA.

139. Instanța de apel a acceptat poziția acuzării. Potrivit ei, BC Banca Socială SA nu avea resurse pentru a oferi creditele folosite formal pentru stingerea creditelor la BEM. Sumele au fost generate la BC Banca Socială SA prin manipularea sistemului, invocând overdrafturi de la PrivatBank, care de facto nu au avut loc. Instanța a invocat declarațiile Tatianei Șeremet, care a recunoscut că a efectuat manipulările (a se vedea para. 65), declarațiile lui Andrei Tcaci (a se vedea para. 67) și a lui Matei Dohotaru (a se vedea p. 76-78 din decizia instanței de apel), precum și informațiile obținute din Letonia (a se vedea para. 69). Instanța a notat de asemenea caracterul suspect la deschiderea contului corespondent al BC Banca Socială SA la PrivatBank chiar în ajunul tranzacțiilor, în pofida faptului că banca deținea conturi corespondent în valută la alte bănci. Instanța de asemenea notat că în anul 2015 BC Banca Socială SA însăși a constatat că creditarea din 25-26 noiembrie 2014 a fost fictivă. Această concluzie a instanței de apel nu este neplauzibilă. Apărarea doar invocă insuficiența probatoriului în acest sens și inadmisibilitatea unor probe care confirmă acest fapt. Completul reiterează că dezacordul cu aprecierea probelor nu cade sub incidența art. 427 alin. (1) pct. (6)

Cod de procedură penală.

140. Completul de asemenea notează că toate dosarele de creditare cu privire la creditele oferite în noiembrie 2014, atât de către BEM, cât și de către BC Banca Socială SA, au fost transmise spre arhivare chiar în ziua pretinse stingeri a creditelor. În aceeași zi, acestea au fost puse în același automobil al unei companii controlate de Ilan Șor. În mod surprinzător, deși arhiva BEM se află în Chișinău, automobilul a părăsit mun. Chișinău, iar ulterior acesta a fost găsit ars în circumstanțe neclare. Toate aceste coincidențe au avut loc cu câteva ore înainte de introducerea administrării speciale la BEM (a se vedea para. 32). Din cauza lipsei dosarelor de creditare nu a putut fi efectuată expertiza dispusă de judecători și există neclarități cu privire la creditare. Toate aceste coincidențe sunt greu de explicat și, coroborate cu recunoașterea de către condamnat a obținerii creditelor pentru companiile controlate de el și funcția deținută la BEM, ar putea fi interpretate în defavoarea lui Ilan Șor (*mutatis mutandis* hot. CtEDO [Busuttil v. Malta](#), 2021, § 46), fără însă a inversa integral sarcina probațiunii.

141. În ceea ce privește acțiunea civilă, recurenții susțin că aceasta a fost admisă neîntemeiat, deoarece nu a fost confirmată întinderea prejudiciului adus BEM. Instanța de apel a acceptat integrat acțiunea BEM, susținând că raportul Kroll confirmă întinderea prejudiciului cauzat.

142. Completul reiterează că suficiența probelor nu poate fi examinată în recurs. În recurs, conform art. 434 Cod de procedură penală, este examinată doar „legalitatea” hotărârii atacate. Instanța de apel a susținut că raportul Kroll este detaliat și se bazează analiza minuțioasă a situației financiare a băncii. Apărarea susține că acest raport este inadmisibil și că el nu confirmă incontestabil întinderea prejudiciului. Completul notează că, acțiunea civilă se examinează potrivit procedurii civile. Spre deosebire de procedura penală, art. 122 Cod de procedură civilă instituie reguli diferite pentru admisibilitatea probelor. Raportul Kroll nu este inadmisibil în procedura civilă. De asemenea, în procedura civilă nu se aplică prezumția nevinovăției, standardul de probațiune fiind preponderența probelor.

143. Instanța de apel a respins concluziile specialistului Ana Litr, pe motiv că ea nu a avut acces deplin la documentele bancare, și-a bazat concluzia doar pe copii al documentelor prezentate de apărare și nu a luat în calcul versiunea inexistenței overdraftului (decizia curții de apel, pag. 189). În perioada relevantă, BEM a acordat credite mult mai mari decât suma de bani de care dispunea efectiv, și mult mai mari decât suma prejudiciului stabilit de instanța de apel. Având în vedere argumentele invocate de instanța de apel pentru a admite calculele din raportul Kroll și cele invocate pentru a nu admite calculele specialistului Ana Litr, completul nu consideră argumentarea instanței de apel neplauzibilă (*mutatis mutandis* încheierea CSJ nr. [Ira-806/2022](#), §48). În asemenea circumstanțe, Curtea Supremă de Justiție nu poate examina în fond argumentul cu privire la întinderea prejudiciului.

144. Prin urmare, recursul, în partea invocării art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de

procedură penală este nefondat.

145. Ilan Șor susține că creditele au fost destinate altor persoane și că el nu a beneficiat de pe urma lor. Instanța reiterează că sustragerea a fost consumată la momentul primirii banilor de către cele patru companii controlate de Ilan Șor (a se vedea para. 136). Acest fapt însă nu exclude versiunea apărării că o parte din acești bani au ajuns la alte persoane. Cu adevărat, complexitatea schemei folosite nu permite realizarea ei de o singură persoană. Totuși, Ilan Șor este responsabil pentru toate prejudiciile cauzate prin creditele menționate în decizia instanței de apel. În cazul stabilirii vinovăției altor persoane în comiterea aceleiași infracțiuni, el va putea deduce din suma încasată prin decizia instanței de apel sumele încasate de către autorități de la acele persoane, potrivit principiilor răspunderii solidare.

Art. 427 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală

146. Recurenții au invocat că acuzarea nu a reușit să prezinte probe suficiente privind elementele constitutive ale escrocheriei pentru care a fost condamnat Ilan Șor. Ei susțin că nu a fost demonstrat prejudiciul material și inducerea în eroare a membrilor Consiliului BEM (cu privire la profitabilitatea celor patru companii care au fost creditate și garanțiile celor trei bănci din Federația Rusă). Recurenții sunt nemulțumiți de faptul că instanța de apel nu a interpretat probele în favoarea lor, ajungând la o concluzie contrară celor prezentate de apărare. Completul reiterează că potrivit art. 427 alin. (3) Cod de procedură penală, aprecierea probelor dată de prima instanță și instanța de apel este obligatorie pentru Curtea Supremă de Justiție. Art. 427 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală poate fi pus în discuție doar în cazul în care circumstanțele de fapt stabilite de instanța de apel nu se contestă și se analizează doar întrunirea elementelor infracțiunii prin prisma aprecierii probelor date în decizia instanței de apel. Argumentele invocate prin prisma acestui alineat au fost analizate prin prisma art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală.

147. Prin urmare, art. 427 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură este inaplicabil.

Art. 427 alin. (1) pct. 11) coroborat cu pct. 16) Cod de procedură penală

148. Eroarea de drept prevăzută de pct. 11) coroborată cu cea de la pct. 16) este argumentată prin prisma existenței unei cauze ce înlătură răspunderea penală. Apărarea invocă că învinuirea nu este clară, rechizitoriu este incomplet și ilegal a fost disjunsă cauza. În opinia apărării, cazului îi este incidentă soluția adoptată de Curtea Supremă de Justiție în cauza penală nr. [1ra-27/2018](#), iar procesul penal trebuia încetat.

149. Poziția recurenților este neîntemeiată. Completul de recurs subscrie poziției instanței de apel (f.d. 199-202, vol. 52) și menționează suplimentar următoarele:

a. *învinuire neclară și rechizitoriu incomplet*

150. În cazul dedus judecării echitatea procedurii judiciare, în contextul respectării drepturilor lui Ilan Șor în procesul penal, nu a fost încălcată și cele constatate în decizia CSJ nr. [1ra-27/2018](#) nu sunt aplicabile speței. Potrivit materialelor cauzei, inițial, la urmărirea penală, Ilan Șor a menționat că „Bănuiala ce mi se impută nu o recunosc”. El a completat personal procesul-verbal de audiere cu afirmația că refuză să facă declarații. (f.d. 99, vol. 1). Ulterior, după înaintarea învinuirii, Ilan Șor a declarat că „Învinuirea ce mi se impută nu o recunosc” și a depus declarații amănunțite referitor la spălarea de bani cât și la creditele acordate companiilor indicate în învinuire, manifestând dezacordul cu suma prejudiciului material și beneficiarul final al mijloacelor bănești (f.d. 107-118, vol. 1). În primă instanță, în ședința preliminară, Ilan Șor a declarat: „Copia rechizitoriului mi-a fost înmănată, cu materialele cauzei am făcut cunoștință. Îmi sunt clare actele date” (f.d. 22, vol. 12). Fiind audiat asupra învinuirilor aduse, Ilan Șor a declarat că „Doresc să depun declarații. Nu recunosc învinuirile aduse și mă consider nevinovat” (f.d. 112, vol. 18). Prin urmare, deoarece Ilan Șor nu a declarat în timpul urmăririi penale sau în primă instanță că nu a fost informat corect despre acuzațiile aduse sau că nu a cunoscut natura acestora, nu poate fi reținută încălcarea invocată de apărare

151. Completul de asemenea notează că decizia instanței de apel s-a referit la episoadele incriminate prin rechizitoriu. În instanța de judecată, apărarea nu a menționat niciodată că nu înțelege acuzațiile aduse. Art. 296 alin. (2) Cod de procedură penală nu poate fi interpretat că interzicând procurorului să prezinte probe suplimentare la cele menționate în rechizitoriu sau să facă referire la asemenea probe după prezentarea rechizitoriului în instanța de judecată. Din contra, art. 327 Cod de procedură penală prevede expres că, atât apărarea, cât și acuzarea au dreptul să prezinte în instanța de judecată probe suplimentare.

b. disjungere ilegală

152. Apărarea susține că, prin disjungerea cauzei (a se vedea para. 31) a fost încălcat dreptul la apărare al condamnatului, deoarece ultimul nu a putut să se apere în baza probelor care au rămas în cauza penală nr. 2015970346.

153. Disjungerea unei cauze penale presupune separarea unor acte de urmărire penală într-un dosar distinct, de obicei, pentru a permite o soluționare mai rapidă a unei părți a cauzei. Aceasta poate fi efectuată de procuror în timpul urmăririi penale sau de instanța de judecată, iar contestarea actului prin care a fost dispus disjungerea urmează a fi făcută în termen. Apărarea nu a motivat ce a împiedicat-o să depună o plângere în termenul legal: la momentul disjungerii sau la momentul aducerii la cunoștință cu materialele cauzei. Argumentul cu privire la disjungere a fost invocat abia în instanța de apel și doar după ce părțile au fost decăzute de dreptul de a face cereri și demersuri. Nulitatea relativă nu se aplică și nu duce la anularea actului în cazul în care persoana interesată nu a invocat-o în termenul prevăzut de art. 251² alin. (5) Cod de procedură penală. Prin urmare, acest argument nu poate fi invocat în recurs.

154. Completul subliniază că apărarea ar fi putut solicita asistența instanței de judecată pentru administrarea de probe din dosarul de bază, după cum prevede art. 24 alin. (4) Cod de procedură penală. Astfel, apărarea nu a solicitat acest ajutor. Completul de asemenea notează că instanța de judecată a avut acces la aceleași probe ca și apărarea, iar probele administrate în instanță au fost considerate suficiente pentru a constata vinovăția lui Ilan Șor. Prin urmare, orice discuții cu privire la suficiența probatoriului pot fi purtate doar prin prisma art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală.

Celelalte argumente esențiale din recursurile apărării

155. Avocatul Shaul Brazil a susținut că această cauză penală este motivată politic. Condamnatul a recunoscut că a fost implicat în procesul de acordare a creditelor și că respectivele erau utilizate în scopuri diferite față de cele declarate oficial, fiind utilizate de companii afiliate. Sumele creditelor erau ulterior transferate peste hotare tot la indicația lui Ilan Șor, pentru a deghiza originea banilor, de regulă către companii care accesau sistemul de internet banking de pe adresa IP a companiilor afiliate condamnatului. Cauza penală a fost pornită în anul 2015, iar condamnatul a fost pus sub învinuire în acest dosar în anul 2016. La momentul pornirii urmăririi penale, Ilan Șor nu era politician. Din anul 2015, în Republica Moldova s-au schimbat câteva guvernări. Unele guvernări au fost susținute inclusiv de partidul preluat de Ilan Șor în iunie 2016. Mai mult, motivele din această decizie confirmă lipsa de temeinicie a acestei teorii a avocatului Brazil. Acest fapt rezultă implicit și de părăsirea de către Ilan Șor a Republicii Moldova în anul 2019, eludând controlul la frontieră și restricțiile impuse de instanța de judecată.

156. Avocatul Shaul Brazil susține că lui Ilan Șor nu i-au fost acordate toate înlesnirile și timpul pentru a pregăti apărarea, din cauza timpului scurt oferit avocatului Brazil pentru a se pregăti de cauză. Completul notează că avocatul Shaul Brazil a intervenit în proces la 18 ianuarie 2023, la sfârșitul procedurii de apel. Cauza se afla în instanțele de judecată deja de peste șase ani. Ilan Șor era asistat la momentul intervenirii lui Brazil de alți patru avocați. La cererea avocatului Brazil, instanța de apel a acordat 26 de zile pentru studierea cauzei (între 18 ianuarie - 13 februarie 2023). De facto, acest termen a fost mai lung, audierea lui Shaul Brazil având loc la 13 aprilie 2023, peste mai mult de 90 de zile de la intervenire în proces. Avocatul cunoștea că dosarul se află la o etapă avansată de examinare atunci când a acceptat să fie apărătorul lui Ilan Șor, iar regulile deontologice ale oricărui avocat îi impun obligația de a nu accepta un angajament pe care nu îl poate realiza corespunzător. În orice caz, având în vedere că Ilan Șor era deja apărat de alți patru avocați, nu se poate spune că dreptul la apărare a fost încălcat.

157. Toate argumentele esențiale invocate de apărare, adică cele care puteau influența soluția pe caz s-au dovedit a fi neîntemeiate fie inadmisibile pe motive de procedură. Celelalte argumente, inclusiv cele cu privire la inadmisibilitatea

probelor, sunt vădit neîntemeiate sau au fost combătute suficient de instanța de apel și nu necesită a fi combătute detaliat în această hotărâre.

158. Din motivele de mai sus, în conformitate cu art. art. 432 alin (2) pct. 2) și 4), 435 alin. (1) Cod de procedură penală,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Respinge recursurile avocaților Iulian Balan, Denis Calaida, Aurel Colenco și Shaul Brazil, în numele lui Ilan Șor, declarate împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 13 aprilie 2023.

Menține decizia Curții de Apel Chișinău din 13 aprilie 2023.

Decizia este irevocabilă.

Președinte

Stella Bleșceaga

Judecători

Ghenadie Eremciuc

Vladislav Gribincea